

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sanok na lata 2017-2023

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Analiza sfery społecznej.....	4
Demografia.....	4
Bezrobocie.....	6
Ubóstwo.....	8
Problemy z uzależnieniami.....	10
Przestępczość i bezpieczeństwo.....	12
Uczestnictwo w życiu publicznym.....	14
Wyniki analizy sfery społecznej w oparciu o dane statystyczne.....	16
Wyniki analizy sfery społecznej w badaniu ankietowym.....	19
Analiza problemów gospodarczych.....	21
Analiza problemów środowiskowych.....	24
Analiza problemów przestrzenno-funkcjonalnych.....	27
Analiza problemów technicznych.....	31
Obszary zdegradowane na terenie gminy Sanok.....	34
Obszar rewitalizacji w badaniu ankietowym.....	36
Obszar rewitalizacji w gminie Sanok.....	38
Analiza SWOT.....	40
Wizja i cele rewitalizacji.....	46
Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami o charakterze strategicznym.....	48
Poziom lokalny.....	48
Poziom Regionalny.....	50
Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	52
Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	52
Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	75
Rozwiązania zapobiegające szkodom w środowisku.....	77
Komplementarność.....	78
Ramy Finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji.....	80
Proces Partycypacji Społecznej w Lokalnym Programie Rewitalizacji.....	83
System monitorowania i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	89
Lista załączników do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sanok na lata 2017-2023.....	92

Wprowadzenie

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Obszarem zdegradowanym jest obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, wysokiego wskaźnika bezrobocia, przestępczości, ubóstwa, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym i publicznym oraz co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego, wyróżniający się szczególną koncentracją negatywnych wymienionych powyżej zjawisk, na którym z uwagi na kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy prowadzona jest rewitalizacja.

Wielkość obszaru rewitalizacji nie może obejmować więcej niż 20% powierzchni gminy, a jednocześnie może tam mieszkać nie więcej niż 30% jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji samorząd gminny koordynować będzie wieloletnie działania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej oraz technicznej, których celem jest uzdrowienie sytuacji na obszarze kryzysowym. Program Rewitalizacji stanowi więc narzędzie do redukcji zidentyfikowanych problemów.

Analiza sfery społecznej

Zawarta w diagnozie analiza sfery społecznej służy identyfikacji negatywnych zjawisk społecznych, a także skali ich występowania w poszczególnych miejscowościach Gminy Sanok.

Demografia

W grudniu 2016 roku liczba mieszkańców Gminy Sanok wynosiła 18 023 osób (wg Ewidencji prowadzonej w Urzędzie Gminy). Strukturę wg miejscowości oraz ekonomicznych grup wiekowych prezentuje tabela.

Tab. Mieszkańcy Gminy Sanok wg miejscowości i ekonomicznych grup wiekowych

Miejscowość	Kobiety i mężczyźni 0-17 lat	Kobiety 18-59 lat	Kobiety 60 i więcej lat	Mężczyźni 18-64 lat	Mężczyźni 65 i więcej lat	Razem	Wskaźnik obciążenia demograficznego
Bykowce	169	245	98	289	57	858	60,67
Czerzeż	122	215	65	206	35	643	52,73
Dębna	51	71	31	92	18	263	61,35
Dobra	61	79	39	103	27	309	69,78
Falejówka	135	174	72	225	31	637	59,65
Hłomcza	97	98	30	122	15	362	64,55
Jędruszkowce	46	65	27	80	18	236	62,76
Jurowce	70	119	58	135	33	415	63,39
Kostarowce	151	235	88	277	49	800	56,25
Lalin	77	120	27	125	12	361	47,35
Liszna	80	96	34	132	28	370	62,28
Łodzina	56	79	25	98	16	274	54,80
Markowce	87	101	41	128	19	376	64,19
Międzybrodzie	36	45	8	56	5	150	48,51
Mrzygłód	66	111	65	145	36	423	65,23
Niebieszczany	466	623	253	744	134	2220	62,40
Pakoszówka	196	257	122	309	67	951	68,02
Pisarowce	129	255	105	284	56	829	53,80
Płowce	52	96	41	101	17	307	55,84
Prusiek	195	238	97	251	65	846	73,01
Raczkowa	66	97	47	118	19	347	61,40
Sanoczek	168	252	87	274	48	829	57,60
Srogów Dolny	63	98	42	118	17	338	56,48
Srogów Górny	108	159	73	194	41	575	62,89
Strachocina	218	347	158	354	68	1145	63,34
Stróże Małe	76	102	26	126	8	338	48,25
Stróże Wielkie	17	18	9	24	8	76	80,95
Trepcza	240	327	108	386	58	1119	56,94
Tyrawa Solna	92	108	42	132	24	398	65,83

Wujskie	103	113	26	149	17	408	55,73
Zabłotce	97	143	58	151	31	480	63,27
Załuż	68	101	44	109	18	340	61,90
Razem/średnio	3658	5187	2046	6037	1095	18023	60,58

Źródło: Wykaz Ilościowy Mieszkańców – UG Sanok

W tabeli zaprezentowano wskaźnik obciążenia demograficznego – liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. Kolorem czerwonym zaznaczono wynik w tych miejscowościach, gdzie jest on gorszy od średniej dla gminy Sanok.

Bezrobocie

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Sanok na koniec grudnia 2015 roku wynosiła 753 osoby, natomiast w czerwcu 2016 roku była niższa i wynosiła 669 osób.

Na koniec listopada 2016 roku na terenie gminy Sanok 370 osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy posiadało status osób długotrwale bezrobotnych. Długotrwale bezrobocie uczy pewnych określonych zachowań – np. uzyskania świadczeń z pomocy społecznej, brak problemu z opieką nad dzieckiem, duża ilość czasu wolnego. Pójście do pracy stwarza groźbę zburzenia tego utrwalonego porządku.

Długotrwale pozostawanie bez pracy często staje się przyczyną problemów z prawidłowym funkcjonowaniem w społeczności lokalnej. Z tego powodu trwałe bezrobocie jest jednym z istotnych wskaźników diagnozowania obszarów problemowych w sferze społecznej.

Tab. Bezrobocie na terenie Gminy Sanok

Miejscowość	Bezrobotni XII 2015		Bezrobotni VI 2016		Długotrwale bezrobotni 30.11.2016	
	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców
Bykowce	38	44,29	28	32,63	16	18,65
Czerzeż	27	41,99	27	41,99	14	21,77
Dębna	16	60,84	4	15,21	3	11,41
Dobra	6	19,42	7	22,65	4	12,94
Falejówka	26	40,82	24	37,68	17	26,69
Hłomcza	21	58,01	20	55,25	6	16,57
Jędruszkowce	7	29,66	10	42,37	5	21,19
Jurowce	21	50,60	15	36,14	7	16,87
Kostarowce	22	27,50	25	31,25	15	18,75
Lalin	16	44,32	16	44,32	11	30,47
Liszna	20	54,05	19	51,35	16	43,24
Łodzina	11	40,15	9	32,85	7	25,55
Markowce	15	39,89	8	21,28	8	21,28
Międzybrodzie	4	26,67	3	20,00	1	6,67
Mrzygłód	23	54,37	15	35,46	8	18,91
Niebieszczany	79	35,59	75	33,78	33	14,86
Pakoszówka	46	48,37	38	39,96	16	16,82
Pisarowce	33	39,81	26	31,36	13	15,68
Płowce	15	48,86	7	22,80	8	26,06
Prusiek	28	33,10	31	36,64	16	18,91
Raczkowa	13	37,46	10	28,82	6	17,29
Sanoczek	33	39,81	38	45,84	15	18,09
Srogów Dolny	25	73,96	30	88,76	23	68,05
Srogów Górny	15	26,09	14	24,35	6	10,43
Strachocina	39	34,06	37	32,31	19	16,59
Stróże Małe	10	29,59	12	35,50	7	20,71

Stróże Wielkie	4	52,63	3	39,47	3	39,47
Trepcza	59	52,73	44	39,32	22	19,66
Tyrawa Solna	24	60,30	19	47,74	15	37,69
Wujskie	18	44,12	17	41,67	10	24,51
Zabłotce	18	37,50	16	33,33	12	25,00
Załuż	21	61,76	22	64,71	8	23,53
Razem/średnia	753	41,78	669	37,12	370	20,53

Źródło: Liczba bezrobotnych – PUP Sanok

W tabeli zaprezentowano poszczególne wskaźniki liczby bezrobotnych przypadających na 1000 mieszkańców. Kolorem czerwonym zaznaczono wynik w tych miejscowościach, gdzie jest on gorszy od średniej dla gminy Sanok.

Ubóstwo

Problem ubóstwa jest problemem wieloaspektowym. Zazwyczaj przyjmuje się, że jest to zjawisko związane z brakiem możliwości zaspokajania potrzeb, które w zbiorowości uznaje się za podstawowe. Zjawisko to, wiąże się więc bezpośrednio z sytuacją materialną.

Zjawisko ubóstwa w Gminie Sanok zostało przeanalizowane w oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej. Analizie poddano następujące dane:

- ilość udzielonych zasiłków stałych w 2015 roku
- ilość udzielonych zasiłków okresowych w 2015 roku

W celach porównawczych dane liczbowe przeliczono również na wskaźnik liczby osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, co umożliwi obiektywne porównanie sytuacji w poszczególnych miejscowościach.

Tab. Ubóstwo na terenie Gminy Sanok

Miejscowość	Osoby objęte pomocą w postaci zasiłku stałego 2015r		Osoby objęte pomocą w postaci zasiłku okresowego 2015r	
	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców
Bykowce	6	6,99	15	17,48
Czerteż	1	1,56	5	7,78
Dębna	2	7,60	5	19,01
Dobra	4	12,94	7	22,65
Falejówka	8	12,56	18	28,26
Hłomcza	1	2,76	21	58,01
Jędruszkowce	1	4,24	3	12,71
Jurowce	2	4,82	8	19,28
Kostarowce	8	10,00	12	15,00
Lalin	2	5,54	9	24,93
Liszna	4	10,81	9	24,32
Łodzina	3	10,95	4	14,60
Markowce	1	2,66	5	13,30
Międzybrodzie	1	6,67	5	33,33
Mrzyglód	5	11,82	18	42,55
Niebieszczany	13	5,86	22	9,91
Pakoszówka	7	7,36	16	16,82
Pisarowce	6	7,24	11	13,27
Płowce	2	6,51	3	9,77
Prusiek	6	7,09	6	7,09
Raczkowa	6	17,29	4	11,53
Sanoczek	3	3,62	7	8,44
Srogów Dolny	0	0,00	10	29,59
Srogów Górny	5	8,70	7	12,17

Strachocina	3	2,62	13	11,35
Stróże Małe	0	0,00	9	26,63
Stróże Wielkie	2	26,32	1	13,16
Trepcza	7	6,26	7	6,26
Tyrawa Solna	4	10,05	14	35,18
Wujskie	12	29,41	14	34,31
Zabłotce	2	4,17	9	18,75
Załuż	6	17,65	10	29,41
Razem/średnia	133	7,38	307	17,03

Źródło: Informacja z Ośrodka Pomocy Społecznej

W tabeli zaprezentowano wskaźniki liczby osób pobierających zasiłek stały i okresowy jaka w poszczególnych miejscowościach przypada na 1000 mieszkańców. Kolorem czerwonym zaznaczono wynik w tych miejscowościach, gdzie jest on gorszy od średniej dla gminy Sanok.

Problemy z uzależnieniami

Jednym z najistotniejszych i najlepiej zdiagnozowanych problemów społecznych dotyczących rodziny jest problem alkoholowy. Człowiek pijący alkohol w sposób uzależniony (lub nadmierny) dostarcza problemów życiowych, finansowych i emocjonalnych nie tylko sobie, ale również swojemu otoczeniu. W konsekwencji cała rodzina boryka się z szeroko rozumianym "problemem alkoholowym". Zgodnie z art. 4.1, ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z póź. zm.) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

W ramach badania problemów społecznych w gminie Sanok przeprowadzono analizę ilości zgłoszeń problemu alkoholowego oraz ilości postępowań administracyjno-prawnych podejmowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wyniki prezentuje poniższa tabela. W celach porównawczych dane liczbowe przeliczono również na wskaźnik liczby osób w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, co umożliwi obiektywne porównanie sytuacji w poszczególnych miejscowościach.

Tab. Uzależnienia na terenie Gminy Sanok

Miejscowość	Zgłoszenia do GKRPA 2015r		Osoby skierowane na przymusowe leczenie 2015r	
	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców
Bykowce	0	0,00	1	1,17
Czerzeż	0	0,00	2	3,11
Dębna	0	0,00	0	0,00
Dobra	0	0,00	0	0,00
Falejówka	2	3,14	0	0,00
Hłomcza	0	0,00	0	0,00
Jędruszkowce	0	0,00	0	0,00
Jurowce	4	9,64	0	0,00
Kostarowce	0	0,00	0	0,00
Lalin	3	8,31	0	0,00
Liszna	2	5,41	1	2,70
Łodzina	0	0,00	1	3,65
Markowce	4	10,64	4	10,64
Międzybrodzie	0	0,00	0	0,00
Mrzygłód	2	4,73	0	0,00
Niebieszczany	2	0,90	1	0,45
Pakoszówka	0	0,00	1	1,05
Pisarowce	3	3,62	0	0,00
Płowce	0	0,00	0	0,00
Prusiek	4	4,73	0	0,00
Raczkowa	1	2,88	0	0,00
Sanoczek	0	0,00	1	1,21

Srogów Dolny	0	0,00	2	5,92
Srogów Górny	2	3,48	0	0,00
Strachocina	2	1,75	1	0,87
Stróże Małe	0	0,00	0	0,00
Stróże Wielkie	0	0,00	0	0,00
Trepcza	2	1,79	0	0,00
Tyrawa Solna	1	2,51	0	0,00
Wujskie	0	0,00	0	0,00
Zabłotce	1	2,08	0	0,00
Załuż	1	2,94	0	0,00
Razem	36	2,00	15	0,83

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W tabeli zaprezentowano wskaźniki liczby wniosków o interwencję do GKRPA oraz liczby skierowań na przymusowe leczenia jaka w poszczególnych miejscowościach przypada na 1000 mieszkańców. Kolorem czerwonym zaznaczono wynik w tych miejscowościach, gdzie jest on gorszy od średniej dla gminy Sanok.

Przestępczość i bezpieczeństwo

Badanie niekorzystnych zjawisk związanych z szeroko pojętą przestępczością opiera się przede wszystkim na analizie statystyk Policji. Dane w tym zakresie są najczęściej przypisane jednak do miejsca zdarzenia nie są zaś związane z miejscem zamieszkania sprawcy, gdzie leży źródło problemu. Wyjątek stanowią interwencje domowe Policji. W tym przypadku miejsce zdarzenia oraz jego źródło (sprawca) znajdują się najczęściej w tym samym miejscu. Jest to związane z faktem, że interwencje domowe najczęściej są związane ze zjawiskiem przemocy domowej.

Przemoc domowa jest zamierzonym działaniem, w którym sprawca wykorzystuje przewagę siły skierowanej przeciwko bliskiej osobie. Działanie to narusza prawa i dobra osobiste osoby bliskiej, powodując psychiczne lub fizyczne cierpienia. W literaturze przedmiotu przemoc definiowana jest głównie jako wszelkie zachowania brutalne, które prowadzą do naruszenia wolności osobistej jednostki i nieliczenia się z jej dobrem. Zwraca się przy tym uwagę na dwa podstawowe warunki, które muszą zaistnieć aby mówić o zjawisku przemocy tj. nierównowaga sił, nadużycie władzy tj. własnej przewagi fizycznej bądź społecznej w celu wymuszenia na drugim człowieku określonych zachowań.

Przemoc domowa może przybierać różne formy: przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, seksualnej itd.

W poniższej tabeli przedstawiona jest liczba interwencji domowych, w poszczególnych miejscowościach gminy Sanok, jakie miały miejsce w roku 2015.

Tab. Interwencje domowe Policji na terenie gminy Sanok

Miejscowość	Interwencje domowe Policji 2015r	
	Liczba	Liczba/1000 mieszkańców
Bykowce	10	11,66
Czerteż	1	1,56
Dębna	2	7,60
Dobra	0	0,00
Falejówka	9	14,13
Hłomcza	1	2,76
Jędruszkowce	2	8,47
Jurowce	7	16,87
Kostarowce	3	3,75
Lalin	2	5,54
Liszna	9	24,32
Łodzina	3	10,95
Markowce	11	29,26
Międzybrodzie	0	0,00
Mrzyglód	3	7,09
Niebieszczany	8	3,60
Pakoszówka	6	6,31

Pisarowce	7	8,44
Płowce	4	13,03
Prusiek	5	5,91
Raczkowa	3	8,65
Sanoczek	8	9,65
Srogów Dolny	0	0,00
Srogów Górny	3	5,22
Strachocina	5	4,37
Stróże Małe	3	8,88
Stróże Wielkie	2	26,32
Trepcza	11	9,83
Tyrawa Solna	8	20,10
Wujskie	5	12,25
Zabłotce	0	0,00
Załuż	12	35,29
Razem	153	8,49

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Sanoku

W tabeli zaprezentowano wskaźniki ilości interwencji domowych jaka w poszczególnych miejscowościach przypada na 1000 mieszkańców. Kolorem czerwonym zaznaczono wynik w tych miejscowościach, gdzie jest on gorszy od średniej dla gminy Sanok.

Uczestnictwo w życiu publicznym

Uczestnictwo w życiu publicznym to relacje, jakie zachodzą pomiędzy obywatelami, organizacjami oraz instytucjami państwowymi i samorządowymi.

Uczestnictwo w życiu publicznym oznacza wpływ jednostki na sytuację w państwie, poszczególnych szczeblach administracji samorządowej, a także możliwość działania w rozmaitych organizacjach.

Najłatwiej mierzalnym wskaźnikiem uczestnictwa w życiu publicznym niewątpliwie jest możliwość głosowania czyli prawo wyborcze, z którego każdy uprawniony może korzystać. W celu analizy uczestnictwa mieszkańców gminy Sanok w życiu publicznym przeanalizowano frekwencję wyborczą podczas wyborów samorządowych w 2014 roku. Analizowane dane pochodzą z okręgów wyborczych, w których mieszkańcy wybierali Radnych Rady Gminy.

Tab. Frekwencja wyborcza podczas wyborów samorządowych 2014r

Miejscowość	Frekwencja wyborcza (wybory do Rady Gminy 2014)
Bykowce	47,61%
Czerteż	47,42%
Dębna	49,03%
Dobra	45,39%
Falejówka	35,99%
Hłomecza	45,39%
Jędruszkowce	44,25%
Jurowce	47,33%
Kostarowce	46,92%
Lalin	54,90%
Liszna	44,83%
Łodzina	45,39%
Markowce	47,16%
Międzybrodzie	47,87%
Mrzygłód	54,73%
Niebieszczany	50,94%
Pakoszówka	54,90%
Pisarowce	44,25%
Płowce	47,52%
Prusiek	55,61%
Raczkowa	35,99%

Sanoczek	47,57%
Srogów Dolny	47,33%
Srogów Górny	47,33%
Strachocina	53,34%
Stróże Małe	47,52%
Stróże Wielkie	47,52%
Trepcza	47,87%
Tyrawa Solna	54,73%
Wujskie	56,45%
Zabłotce	47,97%
Załuż	56,45%
Średnio w gminie Sanok	48,91%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Kolorem czerwonym zaznaczono wyniki w tych miejscowościach, gdzie jest on gorszy od średniej dla gminy Sanok.

Wyniki analizy sfery społecznej w oparciu o dane statystyczne

W celu dokonania oceny sytuacji w sferze społecznej gminy Sanok przeanalizowano następujące dane statystyczne:

- dane dotyczące liczby mieszkańców wg ekonomicznych grup wiekowych,
- liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grudniu 2016 roku,
- liczba długotrwale bezrobotnych w grudniu 2016 roku,
- liczba osób pobierających zasiłek stały w roku 2015,
- liczba osób pobierająca zasiłek okresowy w roku 2015,
- liczba zgłoszeń (wniosków o interwencję) do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba osób skierowanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na przymusowe leczenie odwykowe,
- liczba interwencji domowych policji w roku 2015
- frekwencja wyborcza do Rady Gminy w roku 2014

Zebrane dane statystyczne porównano do średniej dla całej Gminy. Gdy analizowany wskaźnik ma wartość gorszą od średniej to mamy do czynienia z sytuacją kryzysową. Analiza objęła 9 czynników. Przyjęto, że jeśli połowa z analizowanych czynników (co najmniej 5) ma wartość gorszą od średniej, w miejscowości mamy do czynienia z koncentracją problemów społecznych. Wyniki analizy prezentuje tabela.

Tab. Wyniki analizy problemów społecznych w gminie Sanok – obszary problemowe

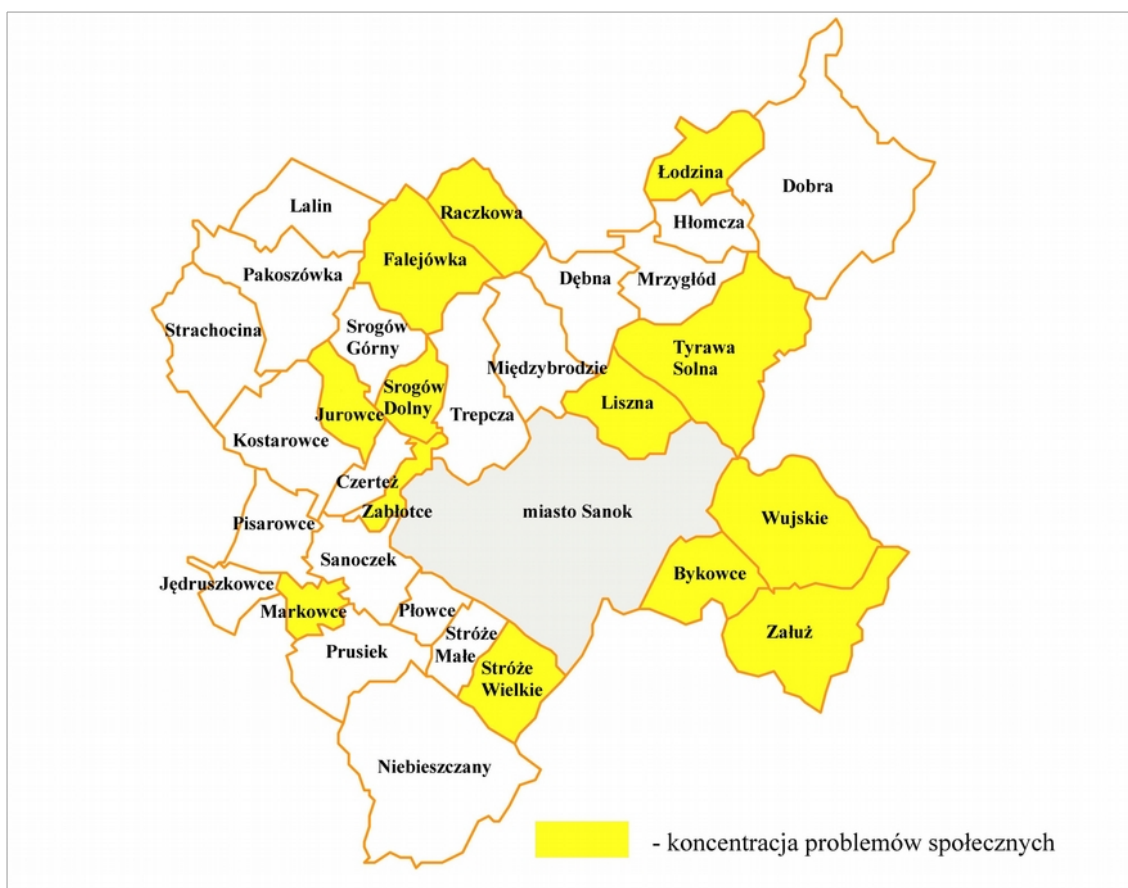
Wyszczególnienie	Obciążenie demograficzne	Bezrobocie 2016/1000 mieszkańców	Długotrwale bezrobotni/1000 mieszkańców	Zasiłek stały/1000 mieszkańców (2015)	Zasiłek okresowy/1000 mieszkańców (2015)	Liczba zgłoszeń do GKRP/1000 mieszkańców	Liczba skierowań na leczenie odwykowe/1000 mieszkańców	Interwencje domowe Policji/1000 mieszkańców	Frekwencja w wyborach samorządowych 2014	Ilość wskaźników gorszych od średniej
Bykowce	Tak				Tak		Tak	Tak	Tak	5
Czerzeź		Tak	Tak				Tak		Tak	4
Dębna	Tak			Tak	Tak					3
Dobra	Tak			Tak	Tak				Tak	4
Falejówka		Tak	Tak	Tak	Tak	Tak		Tak	Tak	7
Hłomcza	Tak	Tak			Tak				Tak	4
Jędruszkowce	Tak	Tak	Tak						Tak	4
Jurowce	Tak				Tak	Tak		Tak	Tak	5
Kostarowce				Tak					Tak	2
Lalin		Tak	Tak		Tak	Tak				4
Liszna	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	9
Łodzina			Tak	Tak			Tak	Tak	Tak	5

Markowce	Tak		Tak			Tak	Tak	Tak	Tak	6
Międzybrodzie					Tak				Tak	2
Mrzyglód	Tak			Tak	Tak	Tak				4
Niebieszczany	Tak									1
Pakoszówka	Tak	Tak					Tak			3
Pisarowce						Tak			Tak	2
Płowce			Tak					Tak	Tak	3
Prusiek	Tak					Tak				2
Raczkowa	Tak			Tak		Tak		Tak	Tak	5
Sanoczek		Tak					Tak	Tak	Tak	4
Srogów Dolny		Tak	Tak		Tak		Tak		Tak	5
Srogów Górny	Tak			Tak		Tak			Tak	4
Strachocina	Tak						Tak			2
Stróże Małe			Tak		Tak			Tak	Tak	4
Stróże Wielkie	Tak	Tak	Tak	Tak				Tak	Tak	6
Trepcza		Tak						Tak	Tak	3
Tyrawa Solna	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak		Tak		7
Wujskie		Tak	Tak	Tak	Tak			Tak		5
Zabłotce	Tak		Tak		Tak	Tak			Tak	5
Załuż	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak		Tak		7

Analiza danych statystycznych wykazała koncentrację problemów społecznych w następujących miejscowościach gminy Sanok:

- Bykowce
- Falejówka
- Jurowce
- Liszna
- Łodzina
- Markowce
- Raczkowa
- Srogów Dolny
- Stróże Wielkie
- Tyrawa Solna
- Wujskie
- Zabłotce
- Załuż

Przestrzenne rozmieszczenie miejscowości, w których analiza danych statystycznych wykazała koncentrację problemów społecznych prezentuje rysunek.

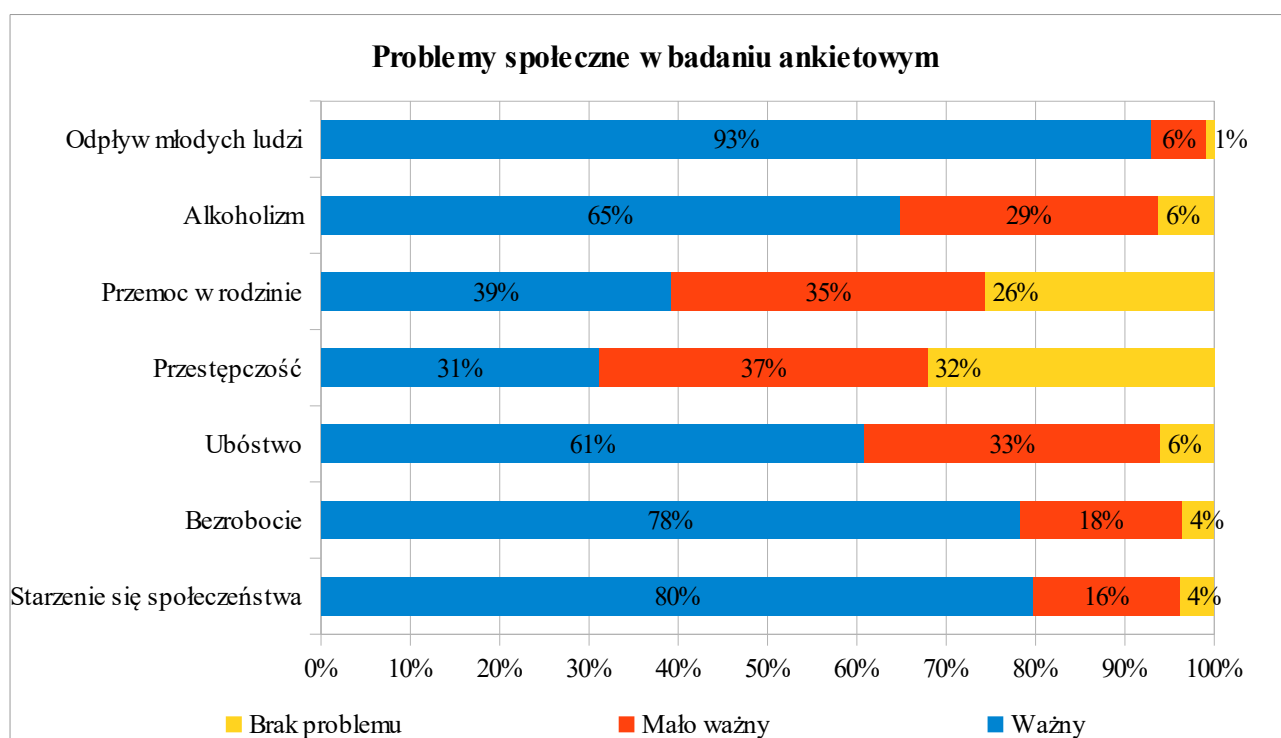
Rys. Koncentracja problemów społecznych – wyniki analizy danych statystycznych

Wyniki analizy sfery społecznej w badaniu ankietowym

Problemy sfery społecznej były przedmiotem badań ankietowych, przeprowadzonych wśród mieszkańców, właścicieli nieruchomości, przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Sanok oraz innych grup interesariuszy. W badaniu wykorzystano kwestionariusze w wersji papierowej oraz kwestionariusz on-line. Badania dotyczące zagadnień związanych ze sferą społeczną dotyczyły:

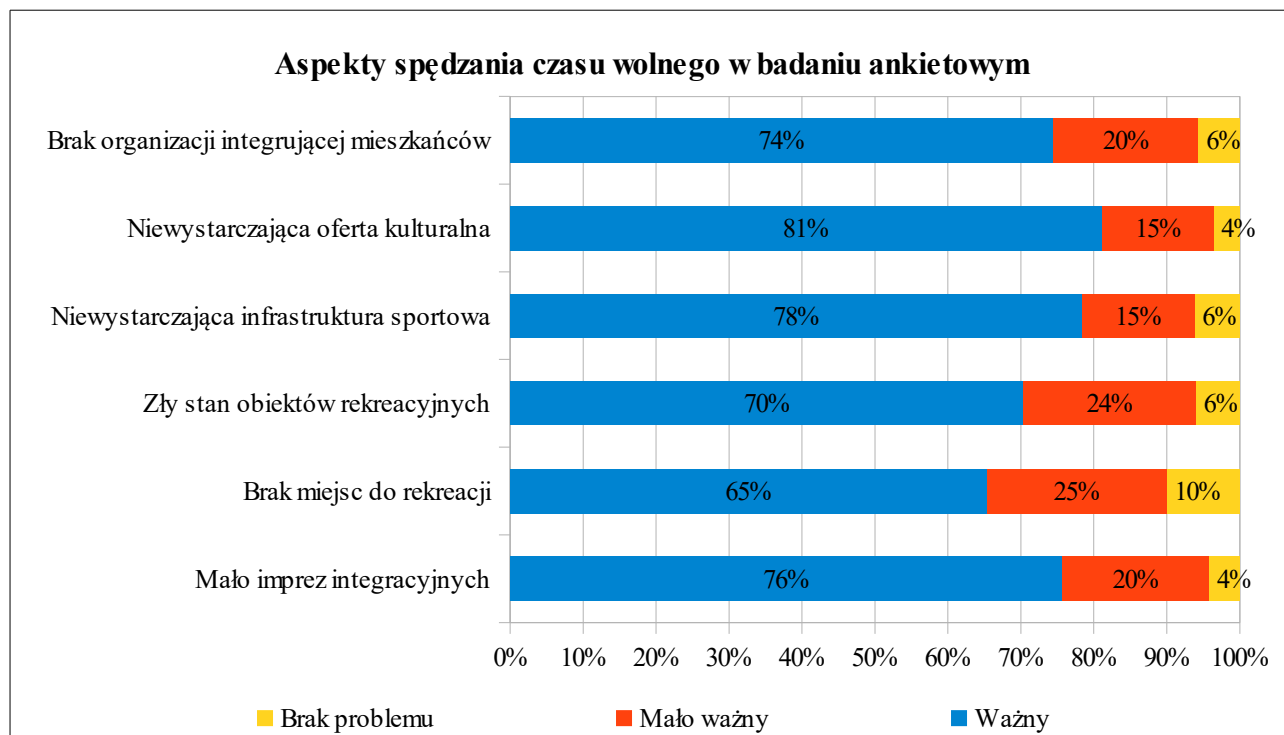
- najważniejszych problemów społecznych,
- form integracji lokalnej społeczności, obszarów i możliwości spędzania czasu wolnego

Wyniki badania w wersji graficznej prezentują poniższe wykresy.

Rys. Problemy społeczne w badaniu ankietowym

Najistotniejszym problemem społecznym wskazanym przez ankietowanych jest odływ młodych, wykształconych ludzi do pracy w większych ośrodkach miejskich a także poza granice naszego kraju. Aż 93% badanych wskazało, iż jest to ważny problem. Kolejnym problemem, często wskazywanym przez respondentów jest problem starzenia się społeczeństwa. Jest on ważny wg 80% ankietowanych. Niewątpliwie obydwie zjawiska, wskazywane jako najbardziej problematyczne w sferze społecznej są ze sobą związane.

Rys. Aspekty związane ze spędzaniem czasu wolnego w badaniu ankietowym

Problemem, który wg ankietowanych ma najistotniejsze znaczenie z punktu widzenia czasu wolnego przez mieszkańców jest niewystarczająca oferta kulturalna. Jest to problem o dużym znaczeniu dla 81% ankietowanych. Niewątpliwie jest to związane ze specyfiką Gminy Sanok, której powierzchnia wynosi aż 230 km². Tak duża powierzchnia Gminy i rozproszenie jednostek osadniczych uniemożliwia spełnienie wszystkich oczekiwań mieszkańców w tym zakresie (szczególnie bezpośrednio, w miejscu zamieszkania).

Istotnym problemem w części miejscowości jest niewystarczająca infrastruktura sportowa. Na ten problem wskazuje 78% ankietowanych. Ciekawa sytuacja wiąże się z funkcjonowaniem organizacji integrujących mieszkańców. Jest to ważny problem dla 74% badanych.

Analiza problemów gospodarczych

Poziom rozwoju gospodarczego gminy ma bezpośredni wpływ na jej sytuację społeczną. Problemy społeczne są często pochodną sytuacji ekonomicznej. Przykładem może być dający się często zauważyć związek przestępczości z wysokim poziomem bezrobocia.

Ilość podmiotów gospodarczych funkcjonujących w poszczególnych miejscowościach gminy Sanok prezentuje tabela.

Tab. Podmioty gospodarcze w gminie Sanok

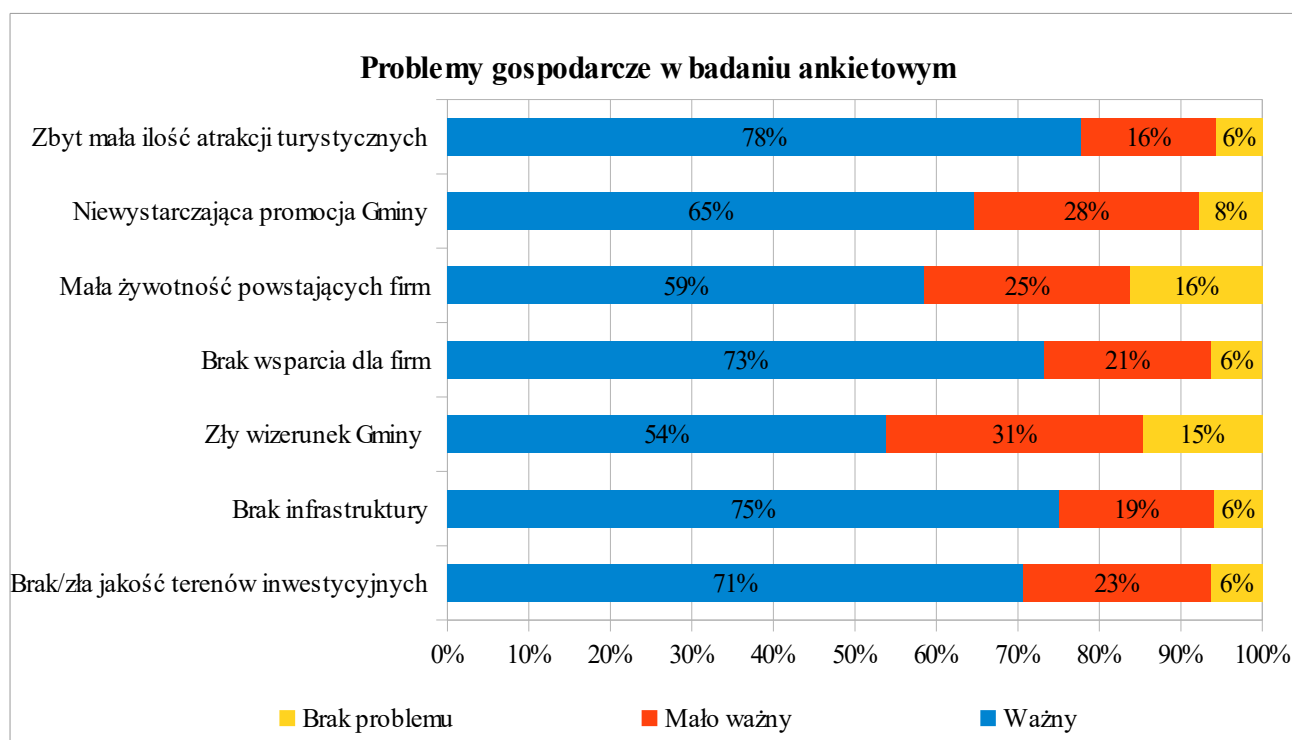
Miejscowość	Liczba aktywnych podmiotów wpisanych w CEIDG	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych w KRS	Łączna liczba działających podmiotów gospodarczych	Liczba podmiotów gospodarczych/1000 mieszkańców
Bykowce	49	3	52	60,61
Czerteż	29	6	35	54,43
Dębna	10	1	11	41,83
Dobra	9	2	11	35,60
Falejówka	7	0	7	10,99
Hłomecza	17	2	19	52,49
Jędruszkowce	10	0	10	42,37
Jurowce	22	2	24	57,83
Kostarowce	28	2	30	37,50
Lalin	11	2	13	36,01
Liszna	16	0	16	43,24
Łodzina	4	0	4	14,60
Markowce	8	0	8	21,28
Międzybrodzie	5	0	5	33,33
Mrzygłód	10	1	11	26,00
Niebieszczany	56	2	58	26,13
Pakoszówka	35	1	36	37,85
Pisarowce	16	3	19	22,92
Płowce	9	0	9	29,32
Prusiek	21	1	22	26,00
Raczkowa	4	0	4	11,53
Sanoczek	27	1	28	33,78
Srogów Dolny	16	0	16	47,34
Srogów Górny	13	0	13	22,61
Strachocina	34	1	35	30,57
Stróże Małe	20	0	20	59,17
Stróże Wielkie	2	1	3	39,47
Trepcza	43	2	45	40,21
Tyrawa Solna	8	0	8	20,10

Wujskie	13	1	14	34,31
Zabłotce	25	6	31	64,58
Załuż	17	0	17	50,00
Średnio w gminie Sanok	594	40	634	35,18

Źródło: Obliczenia własne na podstawie CEIDG, KRS

Kolorem czerwonym zaznaczono wyniki, które przyjęły wartość gorszą niż średnia dla gminy.

W ramach oceny problemów gospodarczych przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące zagadnień związanych z tą sferą. Według interesariuszy największy wpływ na tempo rozwoju gospodarczego ma zbyt mała liczba atrakcji turystycznych. Mieszkańcy doceniają turystyczne walory Gminy Sanok i chcą z tą gałęzią gospodarki związać swoją przyszłość. Jednocześnie 75% uczestniczących w badaniu ankietowym wskazuje, że istotnym ograniczeniem dla rozwoju gospodarczego są braki w infrastrukturze technicznej. Z tym zagadnieniem wiąże się również problem odpowiedniej ilości oraz jakości terenów inwestycyjnych w gminie Sanok. Biorąc pod uwagę specyfikę i wielkość Gminy bardziej istotny wydaje się czynnik związany z jakością terenów inwestycyjnych w kontekście ich uzbrojenia.

Rys. Problemy gospodarcze w badaniu ankietowym

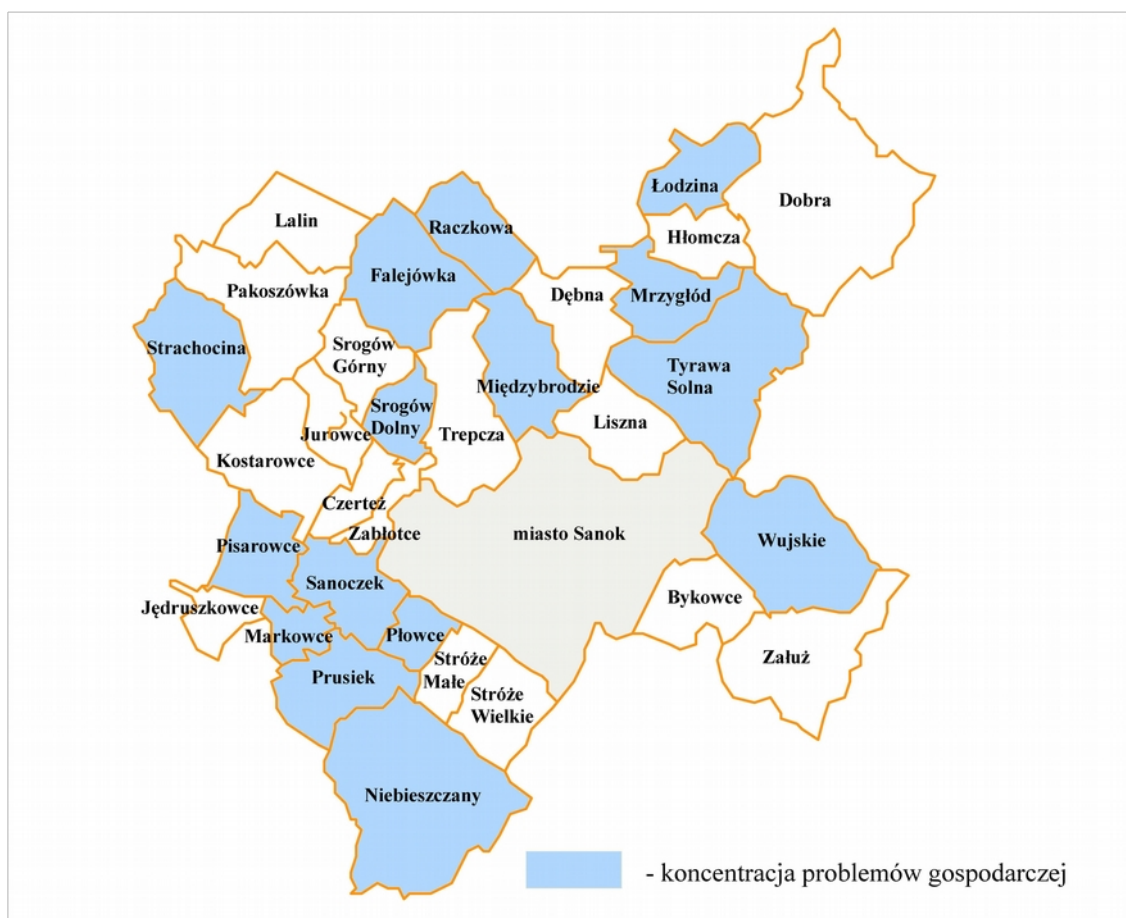
W analizie sfery gospodarczej wykorzystano wskaźnik ilości funkcjonujących podmiotów gospodarczych. W celu umożliwienia porównania sytuacji w poszczególnych miejscowościach wykorzystano wskaźnik/1000 mieszkańców. Otrzymaną wartość odnoszono do średniej dla gminy Sanok.

Analiza wykazała problemy gospodarcze w następujących miejscowościach:

- Falejówka
- Łodzina

- Markowce
- Międzybrodzie
- Mrzygłód
- Niebieszczany
- Pisarowce
- Płowce
- Prusiek
- Raczkowa
- Sanoczek
- Srogów Górny
- Strachocina
- Tyrawa Solna
- Wujskie

Przestrzenne rozmieszczenie miejscowości, w których analiza danych statystycznych wykazała koncentrację problemów gospodarczych prezentuje rysunek.

Rys. Koncentracja problemów gospodarczych – wyniki analizy danych statystycznych

Analiza problemów środowiskowych

Wśród wielu czynników mających wpływ na życie człowieka jednym z najistotniejszych jest jakość środowiska naturalnego. Wpływa ono nie tylko na byt w sensie fizycznym, ale także stwarza możliwość wzbogacenia ducha, umysłu, a także twórczość i kreatywność.

W celu oceny stanu środowiska naturalnego w gminie Sanok przeanalizowano trzy czynniki, dla których dostępne są dane na poziomie pojedynczej miejscowości. Są to:

- % mieszkańców segregujących odpady komunalne
- ilość pokryć dachowych zawierających azbest przypadająca na mieszkańca
- % mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej

Wyniki analizy sfery środowiskowej prezentuje poniższa tabela.

Tab. Czynniki środowiskowe w gminie Sanok

Miejscowość	% mieszkańców segregujących odpady komunalne	Ilość pokryć dachowych zawierających azbest przypadająca na mieszkańca (m ²)	% mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	Ilość czynników gorszych od średniej w Gminie
Bykowce	81,66%	17,97	95,00%	1
Czerteż	80,12%	26,39	100,00%	1
Dębna	90,70%	36,20	0,00%	2
Dobra	82,56%	29,35	0,00%	3
Falejówka	91,45%	35,44	100,00%	1
Hłomcza	87,79%	28,95	0,00%	2
Jędruszkowce	68,97%	20,18	100,00%	1
Jurowce	81,50%	35,64	100,00%	2
Kostarowce	83,26%	34,02	100,00%	2
Lalin	90,81%	39,55	0,00%	2
Liszna	96,44%	20,36	0,00%	1
Łodzina	91,62%	49,27	0,00%	2
Markowce	94,08%	29,03	100,00%	1
Międzybrodzie	79,61%	12,90	0,00%	2
Mrzyglód	84,94%	27,29	10,00%	2
Niebieszczany	92,28%	37,55	0,00%	2
Pakoszkówka	82,19%	32,25	100,00%	2
Pisarowce	74,92%	16,05	100,00%	1
Płowce	91,70%	11,02	100,00%	0
Prusiek	92,53%	26,21	100,00%	0
Raczkowa	90,20%	33,94	100,00%	1
Sanoczek	89,48%	27,63	100,00%	0
Srogów Dolny	89,32%	34,58	100,00%	1
Srogów Górny	84,07%	30,79	100,00%	2
Strachocina	80,96%	23,55	100,00%	1
Stróże Małe	96,18%	14,11	100,00%	0

Stróże Wielkie	93,22%	37,50	0,00%	2
Trepcza	87,91%	18,51	100,00%	0
Tyrawa Solna	88,05%	47,91	20,00%	2
Wujskie	94,56%	29,71	0,00%	2
Zabłotce	86,89%	22,05	100,00%	1
Załuż	82,03%	20,72	0,00%	2
Średnio w gminie Sanok	86,99%	28,39	67,40%	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy

Kolorem czerwonym zaznaczono wyniki, które przyjęły wartość gorszą niż średnia dla gminy.

W ramach oceny problemów środowiskowych przyjęto, że w przypadku gdy dwa z trzech analizowanych czynników przyjęły wartość gorszą od średniej dla Gminy mamy do czynienia z koncentracją problemów środowiskowych. Sytuacja taka wystąpiła w następujących miejscowościach gminy Sanok:

- Dębna
- Dobra
- Hłomcza
- Jurowce
- Kostarowce
- Lalin
- Łodzina
- Międzybrodzie
- Mrzygłód
- Niebieszczany
- Pakoszówka
- Srogów Górny
- Stróże Wielkie
- Tyrawa Solna
- Wujskie
- Załuż

Przestrzenne rozmieszczenie miejscowości, w których analiza danych statystycznych wykazała koncentrację problemów środowiskowych prezentuje rysunek.

Rys. Koncentracja problemów środowiskowych – wyniki analizy danych statystycznych

Analiza problemów przestrzenno-funkcjonalnych

W procesie identyfikacji obszarów zdegradowanych jednym z ocenianych elementów jest stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną. Ocenie poddaje się również stan istniejącej infrastruktury – stopień zużycia i zastosowane technologie.

W celu oceny sytuacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej gminy Sanok analizie poddano następujące czynniki:

- stan dróg
- % mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej
- stan istniejącej sieci wodociągowej
- % mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej
- stan istniejącej sieci kanalizacyjnej

Wyniki analizy sfery środowiskowej prezentuje poniższa tabela.

Tab. Czynniki środowiskowe w gminie Sanok

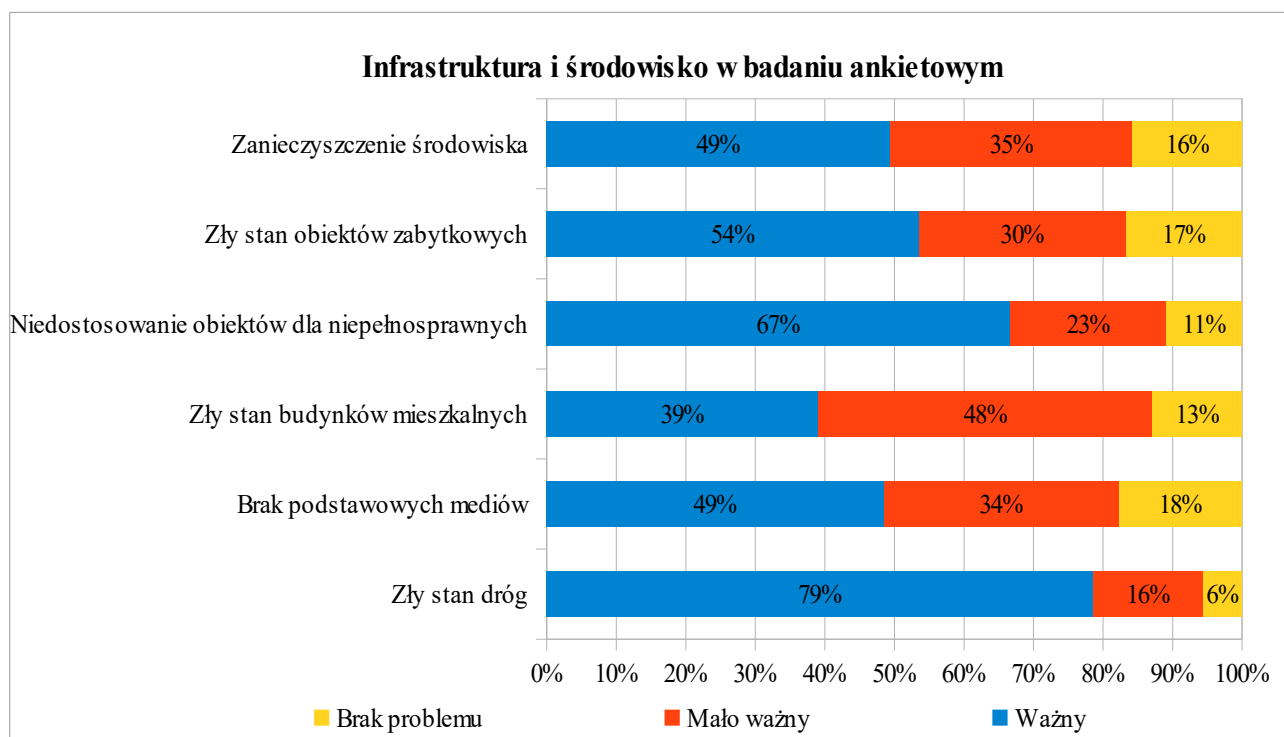
Miejscowość	Stan dróg (5- bdb, 2 - ndst)	% mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	% mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	Ilość czynników gorszych od średniej w Gminie
Bykowce	3,70	100,00%	95,00%	1
Czerteż	3,57	100,00%	100,00%	1
Dębna	3,57	0,00%	0,00%	3
Dobra	3,83	0,00%	0,00%	2
Falejówka	3,50	0,00%	100,00%	2
Hłomcza	3,79	0,00%	0,00%	2
Jędruszkowce	3,80	0,00%	100,00%	1
Jurowce	4,20	0,00%	100,00%	1
Kostarowce	3,96	100,00%	100,00%	0
Lalin	3,50	0,00%	0,00%	3
Liszna	3,75	0,00%	0,00%	2
Łodzina	3,50	0,00%	0,00%	3
Markowce	3,71	0,00%	100,00%	2
Międzybrodzie	3,67	0,00%	0,00%	3
Mrzyglód	4,20	0,00%	10,00%	2
Niebieszczany	3,73	0,00%	0,00%	3
Pakoszówka	3,91	0,00%	100,00%	1
Pisarowce	4,17	100,00%	100,00%	0
Płowce	3,67	0,00%	100,00%	2
Prusiek	3,54	0,00%	100,00%	2
Raczkowa	3,40	0,00%	100,00%	2
Sanoczek	3,60	0,00%	100,00%	2
Srogów Dolny	3,89	0,00%	100,00%	1

Srogów Górny	3,44	0,00%	100,00%	2
Strachocina	4,00	0,00%	100,00%	1
Stróże Małe	4,13	0,00%	100,00%	1
Stróże Wielkie	4,13	0,00%	0,00%	2
Trepcza	4,00	100,00%	100,00%	0
Tyrawa Solna	3,11	0,00%	20,00%	3
Wujskie	3,33	0,00%	0,00%	3
Zabłotce	3,64	100,00%	100,00%	1
Załuż	3,50	100,00%	0,00%	2
Średnio w gminie Sanok	3,74	28,13%	67,40%	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy

Kolorem czerwonym zaznaczono wyniki, które przyjęły wartość gorszą niż średnia dla gminy.

W ramach oceny problemów przestrzenno-funkcjonalnych przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące zagadnień związanych z tą sferą. Według interesariuszy najistotniejszym problemem jest zły stan dróg. Jest to ważny problem wg 79% ankietowanych. Duża ilość badanych wskazała, że ważnym problemem jest brak dostosowania obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wskazało tak 67% badanych. Za problem najmniej istotny ankietowani wskazali stan budynków mieszkalnych.

Rys. Problemy przestrzenno-funkcjonalne w badaniu ankietowym

W ramach oceny problemów przestrzenno-funkcjonalnych przyjęto, że w przypadku gdy dwa z trzech analizowanych czynników przyjęły wartość gorszą od średniej dla Gminy mamy do czynienia z koncentracją problemów środowiskowych. Sytuacja taka wystąpiła w następujących miejscowościach gminy Sanok:

- Dębna
- Dobra
- Falejówka
- Hłomecza
- Lalin
- Liszna
- Łodzina
- Markowce
- Międzybrodzie
- Mrzygłód
- Niebieszczany
- Płowce
- Prusiek
- Raczkowa
- Sanoczek
- Srogów Górny
- Stróże Wielkie
- Tyrawa Solna
- Wujskie
- Załuż

Przestrzenne rozmieszczenie miejscowości, w których analiza danych statystycznych wykazała koncentrację problemów przestrzenno-funkcjonalnych prezentuje rysunek.

Rys. Koncentracja problemów przestrzenno-funkcjonalnych – wyniki analizy danych statystycznych

Analiza problemów technicznych

W ramach analizy sfery technicznej bierze się pod uwagę poziom degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

W analizie wzięto pod uwagę mieszkania znajdujące się w zasobie komunalnym gminy Sanok. O wyborze tego kryterium zadecydowała dostępność danych. Nie ma możliwości pozyskania szczegółowych i obiektywnych danych dotyczących stanu technicznego budynków prywatnych. Ze względu na fakt, iż w mieszkaniach komunalnych zamieszkują osoby, które nie są ich właścicielami a poziom czynszów nie zawsze gwarantuje wystarczającą ilość środków na konieczne naprawy, remonty i modernizacje, stan techniczny tych obiektów często nie jest najlepszy.

W analizie wzięto pod uwagę ilość mieszkań komunalnych w poszczególnych miejscowościach gminy Sanok. Wyniki prezentuje tabela.

Tab. Mieszkania komunalne w gminie Sanok

Miejscowość	Liczba mieszkań komunalnych	Liczba mieszkań komunalnych/1000 mieszkańców
Bykowce		0,00
Czerzeż	1	1,56
Dębna	2	7,60
Dobra	1	3,24
Falejówka		0,00
Hłomcza		0,00
Jędruszkowce		0,00
Jurowce	6	14,46
Kostarowce		0,00
Lalin		0,00
Liszna	1	2,70
Łodzina		0,00
Markowce		0,00
Międzybrodzie	1	6,67
Mrzyglód	3	7,09
Niebieszczany		0,00
Pakoszówka	1	1,05
Pisarowce	3	3,62
Płowce		0,00
Prusiek	4	4,73
Raczkowa	2	5,76
Sanoczek		0,00
Srogów Dolny		0,00
Srogów Górny	1	1,74

Strachocina		0,00
Stróże Małe	2	5,92
Stróże Wielkie		0,00
Trepcza	2	1,79
Tyrawa Solna		0,00
Wujskie		0,00
Zabłotce		0,00
Załuż		0,00
Średnio w gminie Sanok	30	1,66

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy

Kolorem czerwonym zaznaczono wyniki, które przyjęły wartość gorszą niż średnia dla gminy.

W ramach oceny problemów środowiskowych przyjęto, że z koncentracją problemów technicznych mamy do czynienia w sytuacji, gdy wskaźnik liczby mieszkań komunalnych przypadających na 1000 mieszkańców przekracza średnią dla gminy Sanok. Z taką sytuacją mamy do czynienia w następujących miejscowościach:

- Dębna
- Dobra
- Jurowce
- Liszna
- Międzybrodzie
- Mrzygłód
- Pisarowce
- Prusiek
- Raczkowa
- Srogów Górny
- Stróże Małe
- Trepcza

Przestrzenne rozmieszczenie miejscowości, w których analiza danych statystycznych wykazała koncentrację problemów technicznych prezentuje rysunek.

Rys. Koncentracja problemów technicznych – wyniki analizy danych statystycznych

Obszary zdegradowane na terenie gminy Sanok

Jako obszar rewitalizacji może zostać wyznaczony obszar spełniający kryteria obszaru zdegradowanego. Obszar zdegradowany musi spełniać następujące warunki:

1. Obszar musi znajdować się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

2. Obok koncentracji negatywnych zjawisk społecznych występuje tam, co najmniej jedno z negatywnych zjawisk:

- gospodarczych - w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw
 - środowiskowych - w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska
 - przestrzenno-funkcjonalnych - w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niskiej jakości tereny publiczne
 - technicznych - w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonujące rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska
- Spełnienie kryteriów określonych w punkcie 1 i 2 pozwala zakwalifikować obszar, jako obszar zdegradowany.

Podsumowanie analizy zebranych danych statystycznych w kontekście koncentracji problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej prezentuje tabela.

Tab. Matryca koncentracji problemów

Miejscowość	Problemy społeczne	Problemy gospodarcze	Problemy środowiskowe	Problemy przestrzenno-funkcjonalne	Problemy techniczne
Bykowce	Tak				
Czerteż					
Dębna			Tak	Tak	Tak
Dobra			Tak	Tak	Tak
Falejówka	Tak	Tak		Tak	
Hłomcza			Tak	Tak	
Jędruszkowce					
Jurowce	Tak		Tak		Tak

Kostarowce			Tak		
Lalin			Tak	Tak	
Liszna	Tak			Tak	Tak
Łodzina	Tak	Tak	Tak	Tak	
Markowce	Tak	Tak		Tak	
Międzybrodzie			Tak	Tak	Tak
Mrzygłód		Tak	Tak	Tak	Tak
Niebieszczany		Tak	Tak	Tak	
Pakoszówka			Tak		
Pisarowce		Tak			Tak
Płowce		Tak		Tak	
Prusiek		Tak		Tak	Tak
Raczkowa	Tak	Tak		Tak	Tak
Sanoczek		Tak		Tak	
Srogów Dolny	Tak				
Srogów Górny		Tak	Tak	Tak	Tak
Strachocina		Tak			
Stróże Małe					Tak
Stróże Wielkie	Tak		Tak	Tak	
Trepcza					Tak
Tyrawa Solna	Tak	Tak	Tak	Tak	
Wujskie	Tak	Tak	Tak	Tak	
Zabłotce	Tak				
Załuż	Tak		Tak	Tak	

Jako obszar rewitalizacji może zostać wyznaczona część gminy, która spełnia kryterium obszaru zdegradowanego a jednocześnie obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

Tab. Maksymalna wielkość obszaru rewitalizacji w gminie Sanok

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców	% mieszkańców	Powierzchnia w km ²	% powierzchni Gminy
Gmina Sanok	18 023	100	231,4	100
Obszar rewitalizacji	5 407	30	46,28	20

Zgodnie z wynikami analizy ujętej w Matrycy koncentracji problemów największą koncentracją problemów społecznych przy jednoczesnej koncentracji problemów gospodarczych i/lub środowiskowych i/lub przestrzenno-funkcjonalnych i/lub technicznych cechują się następujące miejscowości gminy Sanok:

- Falejówka
- Jurowce
- Liszna
- Łodzina

- Markowce
- Raczkowa
- Stróże Wielkie
- Tyrawa Solna
- Wujskie
- Załuż

Łączna liczba mieszkańców w wymienionych miejscowościach wynosi 3 641 osób.

Obszar rewitalizacji w badaniu ankietowym

W ramach konsultacji społecznych dotyczących obszaru rewitalizacji przeprowadzono badanie ankietowe, którego celem było między innymi poznanie oczekiwań interesariuszy w zakresie obszaru rewitalizacji w gminie Sanok. W badaniu ankietowani wypełnili 350 kwestionariuszy ankietowych (w tym 304 on-line i 46 w wersji papierowej). Wyniki badania ankietowego dotyczącego propozycji obszaru rewitalizacji prezentuje tabela.

Tab. Wyniki badania ankietowego w zakresie propozycji obszaru rewitalizacji

Miejscowość	Udział w całkowitej liczbie wskazań	Kryterium obszaru zdegradowanego
Raczkowa	14,29%	Tak
Tyrawa Solna	12,57%	Tak
Niebieszczany	8,57%	Nie
Wujskie	6,00%	Tak
Falejówka	5,43%	Tak
Kostarowce	5,14%	Nie
Liszna	5,14%	Tak
Jurowce	3,43%	Tak
Mrzyglód	3,14%	Nie
Srogów Górny	3,14%	Nie
Strachocina	3,14%	Nie
Trepcza	3,14%	Nie
Pozostałe miejscowości*	26,86%	xxxxxxxxxxxxxxxx

* - w tej grupie znajdują się miejscowości, które skazało mniej 3% ankietowanych

Miejscowości, które zdaniem interesariuszy najbardziej wymagają przeprowadzenia procesu rewitalizacji w procesie analizy danych statystycznych wykazały się zróżnicowaną koncentracją problemów.

- **Niebieszczany** – nie wykazują koncentracji problemów społecznych
- **Kostarowce** – nie wykazują koncentracji problemów społecznych

- **Mrzyglód** – wykazuje koncentrację problemów społecznych, o jeden czynnik mniejszą, niż przyjęty próg; jednocześnie analiza wykazała w miejscowości koncentrację problemów gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych
- **Srogów Górny** – wykazuje koncentrację problemów społecznych, o jeden czynnik mniejszą, niż przyjęty próg; jednocześnie analiza wykazała koncentrację w miejscowości problemów gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych
- **Strachocina** – nie wykazują koncentracji problemów społecznych
- **Trepcza** – nie wykazują koncentracji problemów społecznych

Nałożenie wyników analizy danych statystycznych i wyników badań ankietowych dały identyczne wyniki w przypadku miejscowości:

- Raczkowa
- Tyrawa Solna
- Wujskie
- Falejówka
- Liszna
- Jurowce

Dwie miejscowości wskazane w badaniu ankietowym wykazują nieznacznie mniejszą koncentrację problemów społecznych niż przyjęty w analizie próg. Jednocześnie miejscowości te wykazują koncentrację problemów we wszystkich pozostałych sferach. Są to:

- Mrzyglód
- Srogów Górny

Pozostałe miejscowości wskazane w badaniu ankietowym wykazują minimalną koncentrację problemów społecznych – maksymalnie dwa analizowane czynniki osiągnęły wartość gorszą od średniej. Są to miejscowości:

- Niebieszczany
- Kostarowce
- Strachocina
- Trepcza

W związku z powyższym – uwzględniając w maksymalny możliwy sposób wynik partycypacji społecznej – poza miejscowościami, w których analiza danych statystycznych wykazała cechy obszaru zdegradowanego przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji dla gminy Sanok zostaną uwzględnione również miejscowości Mrzyglód i Srogów Górny.

Obszar rewitalizacji w gminie Sanok

Jako obszar rewitalizacji może zostać wyznaczona taka część gminy, która spełnia kryterium obszaru zdegradowanego. Obszar rewitalizacji może składać się z kilku podobszarów, w tym nie mających wspólnych granic.

W procesie analizy zebranych danych, uwzględniając potrzeby i oczekiwania interesariuszy wyznaczono następujący obszar rewitalizacji:

- Falejówka
- Jurowce
- Liszna
- Łodzina
- Markowce
- Mrzyglód
- Raczkowa
- Srogów Górny
- Stróże Wielkie
- Tyrawa Solna
- Wujskie
- Załuż

Obszar spełnia rygor związany z wielkością i liczbą mieszkańców, który stanowi, że obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% jej mieszkańców.

Tab. Parametry obszaru rewitalizacji w gminie Sanok

Wyszczególnienie	Liczba mieszkańców	% mieszkańców	Powierzchnia w km ²	% powierzchni Gminy
Falejówka	637	3,53%	4,7 km ²	2,03 %
Jurowce	415	2,30%	3,5 km ²	1,51 %
Liszna	370	2,05%	2,5 km ²	1,08 %
Łodzina	274	1,52%	1,8 km ²	0,78 %
Markowce	376	2,09%	1,6 km ²	0,69 %
Mrzyglód	423	2,35%	2,3 km ²	0,99 %
Raczkowa	347	1,93%	1,8 km ²	0,78 %
Srogów Górny	575	3,19%	3,5 km ²	1,51 %
Stróże Wielkie	76	0,42%	2,9 km ²	1,25 %
Tyrawa Solna	398	2,21%	2,9 km ²	1,25 %
Wujskie	408	2,26%	2,7 km ²	1,17 %
Załuż	340	1,89%	4,7 km ²	2,03 %
Obszar rewitalizacji łącznie	4639	25,74%	34,9 km²	15,08 %
Gmina Sanok	18 023	100	231,4 km²	100 %

Zaproponowany obszar zdegradowany nie przekracza swoją wielkością oraz liczbą mieszkańców wielkości maksymalnych określonych w wytycznych oraz Ustawie o rewitalizacji z 9 października 2015 roku. Tym samym spełnione zostały przesłanki, by wymienione wyżej miejscowości gminy Sanok stanowiły obszar rewitalizacji w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sanok na lata 2017-2023”.

Przestrzenny rozkład miejscowości (podobszarów), które stanowią obszar rewitalizacji gminy Sanok prezentuje rysunek.

Rys. Wsie wchodzące w skład obszaru rewitalizacji gminy Sanok

Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego, jako uniwersalne narzędzie początkowego etapu analizy strategicznej. Polega ona na posegregowaniu posiadanych informacji o danej jednostce analitycznej na cztery grupy/kategorie czynników strategicznych, którymi są:

- **Mocne strony**, które należycie wykorzystane będą sprzyjać jej rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniają teren zdegradowany w otoczeniu; stanowią przewagę w stosunku do innych miejsc (z angielskiego STRENGTHS)
- **Słabe strony**, w przypadku których ich nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować rozwój analizowanego obszaru; (z angielskiego WEAKNESSES).
- **Szanse**, czyli uwarunkowania, które umiejętnie wykorzystane mogą wpływać pozytywnie na rozwój rewitalizowanego obszaru (z angielskiego OPPORTUNITIES).
- **Zagrożenia**, a więc czynniki obecnie nie występujące, ale mogące być zagrożeniem w przyszłości dla właściwego tempa i kierunku rozwoju (z angielskiego THREATS).

Ważnym elementem analizy SWOT jest więc zarówno ocena zasobów (w szczególności zasobów charakterystycznych), która pozwala na identyfikację mocnych i słabych stron, jak i poznanie szans i zagrożeń płynących z otoczenia. Późniejsza ich konfrontacja prowadzi do określenia kierunków rozwoju.

Z punktu widzenia Programu Rewitalizacji kluczowe jest by wyniki analizy SWOT umożliwiły wyznaczenie kierunków działań, które:

- ugruntują mocne strony terenu rewitalizowanego
- zniwelują uciążliwości zidentyfikowane w obszarze słabych stron
- pozwolą na pełne wykorzystanie szans
- pomogą w likwidacji lub istotnym ograniczeniu zagrożeń.

Analizę przeprowadzono odrębnie dla każdej miejscowości stanowiącej poszczególne podobszary obszaru rewitalizacji. Analizę sporządzono w oparciu o informacje przekazane przez mieszkańców w ramach spotkań informacyjno-warsztatowych zrealizowanych w dniach 7-8 lutego 2017 roku.

1. Markowce	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • aktywna społeczność – OSP, KGW, LKS • infrastruktura kultury – Wiejski Dom Kultury • kanalizacja • tereny pod infrastrukturę rekreacyjną • atrakcyjny krajobraz 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wodociągu, problemy z wodą, • brak przedsiębiorstw (brak miejsc pracy) • zdegradowana droga powiatowa • niepełne oświetlenie uliczne • brak chodnika • brak wiaty przystankowej • brak sklepu

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • środki UE • rosnąca liczba mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • kończące się środki UE • zjawisko starzenia się społeczności

2. Stróże Wielkie

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • bliskość Sanoka • lokalizacja dużych przedsiębiorstw • tereny pod zabudowę mieszkaniową • atrakcyjny krajobraz 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wodociągu • brak kanalizacji • brak komunikacji • brak terenów komunalnych pod infrastrukturę rekreacyjną (brak przestrzeni publicznej) • brak infrastruktury kultury i rekreacji, • mała aktywność społeczności lokalnej, • niski stopień zintegrowania mieszkańców
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • środki UE • rosnąca liczba mieszkańców • zapisy w MPZP – tereny pod zabudowę 	<ul style="list-style-type: none"> • kończące się środki UE

3. Srogów

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • kanalizacja • aktywna społeczność (KGW, LKS), • infrastruktura kultury (WDK) • stadion sportowy • plac zabaw • szkoła • dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze • duże zasoby biomasy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak chodników – bezpieczeństwo, • brak oświetlenia ulicznego, • brak oświetlenia na stadionie • mała aktywność OSP • słabe wyposażenie jednostki OSP
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • środki UE 	<ul style="list-style-type: none"> • kończące się środki UE

4. Jurowce

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • tereny inwestycyjne • kanalizacja • dziedzictwo kulturowe • funkcjonujące przedsiębiorstwa • lokalizacja przy drodze wojewódzkiej (łączącej Rzeszów z Bieszczadami) • miejsca rekreacji (plac zabaw) • ośrodek zdrowia • oświetlenie ulicznego • duży zasób biomasy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wodociągu • brak chodnika
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> • duża konkurencja w pozyskiwaniu środków zewnętrznych • bezrobocie • odpływ młodych ludzi do dużych ośrodków miejskich i za granicę • brak regulacji rzeki Pijawki
---	--

5. Raczkowa

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • kanalizacja • infrastruktura kultury • aktywna społeczność (KGW, OSP) • dziedzictwo kulturowe • atrakcyjny krajobraz • oświetlenie uliczne • duży zasób biomasy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak wodociągu • zły stan dróg • brak miejsc pracy • rozdrobnione gospodarstwa rolne
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • środki UE 	<ul style="list-style-type: none"> • Kończące się środki UE

6. Falejówka

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • aktywna społeczność (KGW, OSP) • istniejąca infrastruktura sportowo rekreacyjna, • dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze • atrakcyjny krajobraz • oświetlenie uliczne • szkoła • duży zasób biomasy • warunki do rozwoju sportów zimowych (ukształtowanie terenu) • źródła solankowe 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zasięgu telefonii komórkowej, • zły stan drogi powiatowej • brak chodnika • brak miejsc pracy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie środków zewnętrznych • uruchomienie ośrodka sportów zimowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wysokie bezrobocie, • duża konkurencja w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, • odpływ młodych ludzi, • brak regulacji rzeki Pijawki

7. Wujskie

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • położenie miejscowości • walory turystyczne • aktywna społeczność, aktywne organizacje pozarządowe (KGW, OSP), • wyż demograficzny • odnowiony wiejski dom kultury • zabytki – kościół pod wezwaniem św. Kosmy i 	<ul style="list-style-type: none"> • brak sieci wod-kan, • problem z zasięgiem telefonii, • brak dostępu do internetu • brak biblioteki • niewystarczające oświetlenie uliczne, • zły stan infrastruktury drogowej, • brak chodników i ścieżek rowerowych,

<p>Damiana,</p> <ul style="list-style-type: none"> • samochodowe wyścigi górskie • szkoła podstawowa, • plac zabaw • siłownia plenerowa • boisko sportowe 	<ul style="list-style-type: none"> • brak świetlicy dla dzieci, • brak zaplecza ochrony zdrowia, • brak sali gimnastycznej przy szkole podstawowej, • niski poziom rozwoju gospodarczego miejscowości, • brak infrastruktury turystycznej, • słabo rozwinięta komunikacja publiczna,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie środków z UE • uruchomienie stoku narciarskiego w Wójskim • uruchomienie stoku narciarskiego w Bezmiechowej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków UE na rozwój • ocieplenie klimatu, niedobór śniegu • ograniczenia wynikające z występowania obszarów „Natura 2000” • brak zainteresowania właściciela stoku uruchomieniem wyciągu narciarskiego

8. Zaluż

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • działalność Stowarzyszenia (nazwa?) • atrakcyjne położenie • walory turystyczno-rekreacyjne i przyrodnicze, • istniejące zabytki (Sobień, Dwór Wiktorów, Kaplica cmentarna Wiktorów, Linia Bunkrów Mołotowa, cmentarz żołnierzy słowackich) • rezerwat przyrody Sobień, • lokalne produkty rolno-spożywcze (truskawki, miód, sery), • dobra współpraca z sąsiednimi wioskami, Urzędem Gminy, przedsiębiorcami • imprezy kulturalno-oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> • brak infrastruktury rekreacyjno-sportowej (plac zabawa, boisko) • słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna, • katastrofalny stan dróg • brak chodników przy drogach: krajowej i powiatowej, • brak oświetlenia ulicznego w części wioski (istniejące oświetlenie jest przestarzałe), • brak przedszkola, żłobka, ochronki oraz szkoły • mała ilość podmiotów gospodarczych, brak miejsc pracy, • niskie dochody mieszkańców
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • środki UE, • osiedlanie się nowych mieszkańców • nowi inwestorzy • nowe podmioty gospodarcze • nowe miejsca pracy • rozwój bazy turystycznej, rekreacyjnej i noclegowej • wzmocnienie współpracy z innymi wioskami, administracją samorządową oraz lokalną społecznością • kultywowanie przez mieszkańców tradycji i lokalnej kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • brak dofinansowania do planowanych projektów • starzejące się społeczeństwo • odpływ młodzieży z terenów wiejskich • niski poziom integracji nowych mieszkańców, • zanik kultury i tradycji

9. Tyrawa Solna

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjny krajobraz wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan sieci drogowej

<ul style="list-style-type: none"> • czyste środowisko • szkoła • wysoki przyrost naturalny, • turystyczne i rekreacyjne zagospodarowanie rzeki San, • aktywna społeczność wsi • bogate dziedzictwo historyczne i przyrodnicze (stanowiska archeologiczne, park krajobrazowy) • unikalne zasoby naturalne (źródła solne), 	<ul style="list-style-type: none"> • brak mostów • brak oświetlenia ulicznego • mało podmiotów gospodarczych • mała ilość miejsc pracy • „Natura 2000”
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • moda na turystkę i zdrowy styl życia 	<ul style="list-style-type: none"> • budowa zbiornika Niewistka

10. Mrzyglód

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • aktywna społeczność • rzeka San • bogata historia i dziedzictwo historyczne • tradycje garncarskie • unikatowa galicyjska zabudowa • promocja miejscowości poprzez Kiermasz Karpackich Smaków • apteka • ośrodek zdrowia • szkoła • boisko 	<ul style="list-style-type: none"> • wyludnienie • Natura 2000 • teren zalewowy • zniszczony rynek • duża ilość starych opuszczonych domów,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • moda na rękodzieło • powstanie zalewu 	<ul style="list-style-type: none"> • trudniejszy dostęp do środków pomocowych w przyszłości

11. Łodzina

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zadbane miejscowość • atrakcyjne położenie • zabytkowy park • zabytkowa cerkiew • Wiejski Dom Kultury • aktywna społeczność (KGW) • „kabaret wiejski” • duża liczba dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • brak miejsc noclegowych • brak zajęć kulturalnych dla dzieci • brak ścieżek i szlaków turystycznych, • brak boisk do piłki nożnej i siatkówki, • brak miejsca rekreacji (altana, grill) • brak dojazdu do rzeki San • położenie na uboczu Gminy • brak szkoły i przedszkola
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zalew Niewistka 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków UE na rozwój

12. Liszna

Silne strony	Słabe strony
---------------------	---------------------

<ul style="list-style-type: none"> • malownicze położenie • szlaki turystyczne • tradycje kulturowe (muzyczne) • architektura (kościół) • złoże wód leczniczych • bliskość rzeki San • zespół muzyczny „Lisznianie” • aktywne KGW • budynek po byłej szkole • istniejące boiska sportowe (dwa) • mikroklimat (zbliżony do warunków w Truskawcu) • aktywne społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • utrudniony dojazd przez drogę powiatową, • fatalna infrastruktura wod-kan • brak placu zabaw dla dzieci • brak zagospodarowania istniejącego budynku po szkole oraz jego otoczenia • brak miejsca do aktywnego wypoczynku dorosłych i dzieci (grill, wiata)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskanie środków zewnętrznych • zintegrowanie społeczności lokalnej • stworzenie miejsc pracy • poprawa bytu mieszkańców • wzrost aktywności społeczeństwa (w tym dzieci i młodzieży) • podniesienie walorów turystycznych i rekreacyjnych wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków zewnętrznych • groźba pogłębiania się problemów społecznych w przypadku braku realizacji planowanych przedsięwzięć

Wizja i cele rewitalizacji

Na podstawie zdiagnozowanych problemów występujących na obszarze rewitalizacji sformułowano wizję stanu obszaru jako planowany efekt oraz pożądany stan rewitalizacji przy jednoczesnym osiągnięciu jej celów oraz odpowiadającym im kierunkom działań.

Wizja obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji:

Obszar, poddany procesowi rewitalizacji został uzdrowiony społecznie, przestrzennie i gospodarczo. Znacząco poprawiła się jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, na co złożyła się rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury technicznej, poprawa bezpieczeństwa oraz rozbudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i społecznej.

Wyraźnie poprawiła się zaradność gospodarza mieszkańców. Sprzyja temu otwarcie nowych przestrzeni inwestycyjnych i zwiększenie atrakcyjności turystycznej zrewitalizowanego obszaru.

Wyeksponowane walory przyrodnicze i krajobrazowe przyciągają turystów, co zachęca – zwłaszcza ludzi młodych – do uruchamiania własnej działalności gospodarczej. Dzięki temu wiążą oni swoją przyszłość z gminą Sanok.

Mieszkańcy interesują się sprawami swojej gminy i chętnie angażują się w coraz to nowe inicjatywy i przedsięwzięcia.

Wskazana powyżej wizja zostanie urzeczywistniona poprzez realizację trzech celów głównych zawartych w „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla gminy Sanok na lata 2017-2023”. Celem głównym przyporządkowano cele szczegółowe.

Cel główny 1: Aktywna społeczność lokalna

Cel 1.1 Rozwój kapitału ludzkiego

Przykładowe działania:

- Promowanie zaangażowania społecznego poprzez kulturę, tradycje i sport
- Organizacja imprez o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym i społecznym mających na celu integrację wspólnoty lokalnej
- Integracja międzypokoleniowa poprzez organizację imprez rekreacyjnych o charakterze rodzinnym

1.2 Wykorzystanie walorów gminy Sanok do pobudzania aktywności gospodarczej mieszkańców

Przykładowe działania:

- Eksponowanie walorów historycznych, przyrodniczych, kulturowych Gminy

- Tworzenie przestrzeni dla rozwoju gospodarczego (strefy i obszary aktywności)
- Stymulowanie aktywności gospodarczej poprzez rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej obszarów rewitalizowanych,

Cel główny 2: Przyjazna przestrzeń i infrastruktura

2.1 Rozwój infrastruktury rekreacyjnej

Przykładowe działania:

- Budowa/modernizacja obiektów rekreacyjnych i kreowanie przestrzeni dla aktywnych form wypoczynku
- Budowa/modernizacja miejsc spotkań i integracji lokalnej społeczności

2.2 Rozwój infrastruktury sportowej

Przykładowe działania:

- Tworzenie nowych obiektów sportowych
- Modernizacja istniejących obiektów sportowych

2.3 Zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni i obiektów

Przykładowe działania:

- Zagospodarowanie zdekapitalizowanych obiektów na cele społecznego
- Rewaloryzacja terenów parkowych

Cel główny 3: Lepsza jakość życia mieszkańców

3.1 Rozwój infrastruktury społecznej

Przykładowe działania:

- Poprawa stanu obiektów oświatowych w obszarze rewitalizacji
- Tworzenie specjalistycznych ośrodków opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi
- Tworzenie dziennej opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi

3.2 Rozwój infrastruktury technicznej związanej z bezpieczeństwem i środowiskiem

Przykładowe działania:

- Rozwój sieci wodociągowej
- Rozwój sieci kanalizacyjnej
- Modernizacja infrastruktury drogowej sprzyjająca poprawie bezpieczeństwa i dostępności (drogi, chodniki, ścieżki rowerowe).

Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami o charakterze strategicznym

Przedmiotowy dokument został przygotowany z uwzględnieniem zasad polityki regionalnej Unii Europejskiej i nawiązuje do jej głównego celu, jakim jest dążenie do wzmacniania spójności społeczno-ekonomicznej poszczególnych regionów. W konsekwencji służy to korygowaniu dysproporcji ekonomicznych, społecznych oraz przestrzennych w poszczególnych regionach Wspólnoty. Zapisy Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sanok są też zgodne z podstawowymi krajowymi, regionalnymi i lokalnymi strategiami i planami rozwoju.

Poziom lokalny

Strategia Rozwoju Gminy Sanok na lata 2016-2023 została przyjęta uchwałą Rady Gminy nr XXIII/181/2016 z dnia 29.09.2016 roku.

Strategia Rozwoju Gminy Sanok jest dokumentem, który ma za zadanie minimalizowanie niepewności w funkcjonowaniu oraz zapewnienie, obok realizacji celów doraźnych, długofalowego rozwoju Gminy. Jest zarazem podstawą do :

- wyznaczania perspektywicznych kierunków rozwoju Gminy,
- sprawnego dopasowywania się Gminy do zmieniających się warunków otoczenia,
- skutecznego i efektywnego zarządzania Gminą przez jej władze,
- optymalnego wykorzystania własnych środków finansowych,
- pozyskiwania środków finansowych na funkcjonowanie i rozwój Gminy ze źródeł zewnętrznych.

Wskazany w dokumencie cel główny brzmi w sposób następujący:

Wzrost jakości życia, spójności i aktywności społecznej wśród mieszkańców Gminy Sanok poprzez rozwój infrastruktury technicznej, pobudzenie przedsiębiorczości i kapitału społecznego oraz zwiększeniu znaczenia gminy jako obszaru atrakcyjnego dla inwestycji w sferze mieszkalnictwa, przedsiębiorczości oraz rekreacji i wypoczynku.

W Strategii Rozwoju Gminy Sanok na lata 2016-2023 określono trzy obszary problemowe, dla których określono cele szczegółowe.

I obszar problemowy to KAPITAŁ LUDZKI I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA
Cel szczegółowy 1: Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Sanok poprzez rozwój kapitału społecznego, polepszenie standardu usług edukacyjno-kulturalnych i społecznych oraz podniesienie aktywności obywatelskiej
II obszar problemowy skupia się na aspekcie ROZWOJU GOSPODARCZEGO
Cel szczegółowy 2: Podniesienie atrakcyjności gospodarczej Gminy Sanok poprzez wspieranie przedsiębiorczości i budowanie warunków do inwestycji
III obszar problemowy dotyczy ATRAKCYJNOŚCI MIESZKANIOWEJ I TURYSTYCZNEJ
Cel szczegółowy 3: Poprawa atrakcyjności i znaczenia Gminy Sanok jako regionalnego ośrodka osiedleńczego (mieszkalniczego) i turystycznego poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej i rekreacyjnowypoczynkowej w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju oraz aktywną promocję obszaru

Realizacja celów Strategii następuje poprzez priorytety, z którymi integralnie związane są kierunki interwencji obejmujące planowane działania inwestycyjne.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sanok na lata 2017-2023 realizuje następujące cele, priorytety, kierunki interwencji i planowane działania inwestycyjne Strategii Rozwoju:

Cel Szczegółowy 1: Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy Sanok poprzez rozwój kapitału społecznego, polepszenie standardu usług edukacyjno-kulturalnych i społecznych oraz podniesienie aktywności obywatelskiej.

PRIORYTET: KAPITAŁ LUDZKI I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

Kierunek interwencji: kultura

Działania inwestycyjne:

- Rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego poprzez utworzenie lokalnych centrów kultury na bazie gminnych obiektów,

Kierunek interwencji: edukacja

Działania inwestycyjne:

- Modernizacja infrastruktury oświaty – doposażenie w sprzęt ICT (komputery, oprogramowanie),

Kierunek interwencji: aktywność społeczna

Działania inwestycyjne:

- Utworzenie Domu Pomocy Społecznej,

Cel szczegółowy 2: Podniesienie atrakcyjności gospodarczej Gminy Sanok poprzez wspieranie przedsiębiorczości i budowanie warunków do inwestycji.

PRIORYTET: ROZWÓJ GOSPODARCZY

Kierunek interwencji: tereny inwestycyjne

Działania inwestycyjne:

- Uzbrojenie i promocja terenów inwestycyjnych,

Cel Szczegółowy 3: Poprawa atrakcyjności i znaczenia Gminy Sanok jako regionalnego ośrodka osiedleńczego (mieszkalniczego) i turystycznego poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej i rekreacyjno-wypoczynkowej w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju oraz aktywną promocję obszaru.

PRIORYTET: ATRAKCYJNOŚĆ MIESZKANIOWA I TURYSTYCZNA

Kierunek interwencji: gospodarka wodno-ściekowa

Działania inwestycyjne:

- Budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy Sanok,
- Budowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Sanok,

Kierunek interwencji: infrastruktura drogowa i bezpieczeństwo około drogowe

Działania inwestycyjne:

- Budowa infrastruktury drogowej i okołodrogowej w Gminie Sanok,
- Remonty i budowa dróg gminnych,
- Budowa infrastruktury około drogowej (chodniki, oświetlenie).

Kierunek interwencji: rekreacja i wypoczynek

Działania inwestycyjne:

- Wytyczenie i budowa sieci wielofunkcyjnych i komplementarnych dydaktyczno-rekreacyjnowypoczynkowych tras, ścieżek rowerowych i spacerowych,
- Podniesienie konkurencyjności infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej gminy,
- Poprawa estetyki gminy i ochrona terenów zielonych (np. nowe tereny zielone, rewitalizacja parków).

W związku z powyższym Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sanok na lata 2017-2023 jest w pełni zgodny ze Strategią Rozwoju Gminy Sanok na lata 2016-2023 i przyczyni się do osiągnięcia celów zawartych w tym dokumencie.

Poziom Regionalny

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA - PODKARPACKIE 2020 została przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego Nr XXXVII/697/13 z dnia 26 sierpnia 2013 roku. Strategia to przedstawiona w formie dokumentu kompleksowa koncepcja działań mających prowadzić do rozwoju regionu podkarpackiego. Zgodnie z jej zapisami w pozytywne zmiany, które zajdą w województwie zarówno w sferze gospodarczej jak i społecznej, spowodują poprawę warunków i jakości życia mieszkańców, sprawią, że stanie się ono miejscem bardziej atrakcyjnym i przyjaznym szczególnie dla ludzi młodych, którzy właśnie na tym obszarze będą mieli możliwość realizacji swoich aspiracji zawodowych i życiowych.

Cel główny Strategii Województwa stanowi wizję jego rozwoju:

Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców.

Cele strategiczne pokazują, poprzez jakie obszary działań zamierza się osiągnąć cel główny. Cele strategiczne określono dla dziedzin działań strategicznych wskazanych w Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020 (SRW).

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sanok na lata 2017-2023 realizuje następujące cele, dziedziny działań strategicznych oraz priorytety tematyczne Strategii Rozwoju Województwa - PODKARPACKIE 2020:

1. KONKURENCYJNA I INNOWACYJNA GOSPODARKA

Priorytet 1.3. Turystyka

Cel: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu

2 . KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

Priorytet 2.2. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Cel: Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu

Priorytet 2.6. Sport powszechny

Cel: Zwiększenie aktywności ruchowej oraz rozwoju psychofizycznego społeczeństwa

3 . SIEĆ OSADNICZA

Priorytet 3.4. Funkcje obszarów wiejskich

Cel: Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku

Cele zawarte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sanok na lata 2017-2023 są zgodne z zapisami Strategii Rozwoju Województwa - PODKARPACIE 2020.

Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Zakrojone na szeroką skalę uspołecznienie procesu powstawania Lokalnego Programu Rewitalizacji stworzyło wszystkim interesariuszom możliwość złożenia propozycji zadań, które ich zdaniem powinny być ujęte w przedmiotowym dokumencie. Niektóre z tych propozycji zostały zainicjowanych przez osoby i podmioty nie będące *de facto* jednostkami odpowiedzialnymi za realizację projektów. Jednak z uwagi na istotne dla rozwoju lokalnej społeczności znaczenie, zyskały one aprobatę podmiotów właściwych do ich zgłoszenia. Tym samym mogły zostać umieszczone w dokumencie a ich realizacja przyczyni się do osiągnięcia założonych celów.

Wszystkie propozycje zadań zostały podzielone na dwie grupy: listę A i B.

Listę „A” tworzyć będą podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Ich realizacja jest warunkiem niezbędnym do osiągnięcia celów rewitalizacji. Ubiegac się one będą o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, działanie 6.3 Rewitalizacja Przestrzeni Regionalnej

Lista A- Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr zadania	Tytuł zadania	Lokalizacja	Zgłaszający
1	Kuchnia możliwości	Tyrawa Solna działka 235/5	Koło Gospodyń Wiejskich w Tyrawie Solnej / Gmina Sanok
2	Remont budynku nr 114 w Mrzygłodzie – świetlica pobytu dziennego osób starszych	Mrzygłód 114, działka nr 820	Gmina Sanok
3	Budowa parku linowego oraz ściany wspinaczkowej	Wujskie działka 69	Marcin Pastusiak, Agnieszka Pastuszak/ Gmina Sanok
4	Remont budynku szkolnego wraz z elewacją i robotami zewnętrznymi w Tyrawie Solnej	Tyrawa Solna 11 działka 253	Szkoła Podstawowa w Mrzygłodzie / Gmina Sanok
5	Kompleks rekreacyjno-sportowy z Załużu	Załuż działki 110/4, 35/2, 179/26, 178	Sołectwo Załuż / Gmina Sanok i powiat sanocki
6	Rozbudowa infrastruktury sportowej i technicznej na stadionie sportowym w Srogowie Górnym	Srogów Górny działki 1202/43, 1202/42, 1201/1	Srogowski Klub Sportowy „POGÓRZE” / Gmina Sanok
7	Rozbudowa infrastruktury sportowej boiska piłkarskiego we wsi Markowce	Markowce dz. nr 1/14 obręb 0013	Maria Ambicka / Gmina Sanok
8	Rekreacyjne zagospodarowanie okolic stawu we wsi Markowce	Markowce dz. nr 33/2 obręb 0013	Maria Ambicka / Gmina Sanok
9	Rewitalizacja zabytkowego parku w	Markowce dz. nr 1/34	Maria Ambicka /

	Markowcach		Gmina Sanok
10	Stworzenie Środowiskowego Domu Pomocy dla osób niepełnosprawnych, samotnych oraz w podeszłym wieku w miejscowości Raczkowa	Raczkowa dz. nr 692	Gmina Sanok/Gmina Sanok
11	Rewitalizacja zespołu dworsko-parkowego w Falejówce	Falejówka działki nr 342/7, 342/12	Gmina Sanok/Gmina Sanok
12	Utworzenie miejsca rekreacji w Raczkowej	Raczkowa dz. nr 692	Jerzy Szałankiewicz / Gmina Sanok
13	Przebudowa budynku Wiejskiego Domu Kultury wraz z nadaniem mu nowych funkcji użytkowych	Falejówka dz. nr 342/7	Tadeusz Wojtas, Lesław Łuczko/ Gmina Sanok
14	Wioska tematyczna na terenie inwestycyjnym Jurowce 3	Teren inwestycyjny Jurowce 3	Małgorzata Błażejowska/ Gmina Sanok
15	Kompleks rekreacyjny w Łodzynie	Łodzina, dz. nr 692/1	Rada Sołecka Łodziny/ Gmina Sanok
16	Remont bruku na zabytkowym mrzygłódzkim rynku	działka nr 802 i 391	Sołectwo Mrzygłód/ Gmina Sanok
17	Remont i modernizacja wnętrza Wiejskiego Domu Kultury w Srogowie Górnym	Srogów Górny 139	Jan Jakima/ Gmina Sanok
18	Zagospodarowanie terenu wokół WDK Łodzina	Łodzina dz. nr 288	Rada Sołecka Łodziny/ Gmina Sanok
19	Zajęcia terapeutyczne dla domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych, samotnych oraz w podeszłym wieku w miejscowości Raczkowa w Gminie Sanok	Gmina Sanok. Raczkowa, działka nr 692	Gmina Sanok/ Gmina Sanok
20	Adaptacja byłej szkoły w Lisznej na budynek usług publicznych	Liszna 77 działka nr 370	Barbara Szaniawska
21	Zagospodarowanie terenów zielonych wokół stadionu sportowego	Liszna, dz. nr 37	Wspólnota Leśna „Dobro” wsi Liszna
22	Wyposażenie placu sportowo-rekreacyjnego	Liszna, nr działek 139/2, 139/5, 139/6	Piotr Baran
23	Remont i wyposażenie pomieszczenia WDK Liszna	WDK Liszna numer działki 451	KGW Liszna
24	Termomodernizacja Agronomówki	działka nr 389	Sołectwo Mrzygłód/ Gmina Sanok

Charakterystyka poszczególnych projektów z listy A prezentują poniższe tabele:

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	1. Kuchnia możliwości
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Koło Gospodyń Wiejskich w Tyrawie Solnej
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	W Tyrawie Solnej aktywnie działa Koło Gospodyń Wiejskich. Organizacja zrzesza mieszkanki sołectwa, które chętnie angażują się w różnorodne przedsięwzięcia realizowane na rzecz lokalnej społeczności. KGW korzysta ze świetlicy, która jest aktualnie jest rozbudowywana i dostosowywana do

	<p>obowiązujących potrzeb i wymagań. Świetlica to bardzo ważne miejsce, w którym członkinie KGW mogą się spotykać, organizować różnego rodzaju przedsięwzięcia i projekty. Większość tych przedsięwzięć adresowana jest do wszystkich mieszkańców Tyrawy Solnej.</p> <p>Istotnym ograniczeniem w korzystaniu ze świetlicy wiejskiej jest brak odpowiedniego wyposażenia kuchennego, które umożliwi organizację spotkań integracyjnych i imprez z oprawą kulinarną. Taka możliwość zwiększy zainteresowanie mieszkańców wydarzeniami organizowanymi przez KGW, umożliwi też poszerzenie działalności Koła np. o zajęcia kulinarne. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia kultywowania tradycji kulinarnych Ziemi Sanockiej.</p>
Cel projektu	<p>Celem projektu jest poszerzenie zakresu działalności Koła Gospodyń Wiejskich w Tyrawie Solnej o przedsięwzięcia dotyczące tradycyjnej kuchni regionalnej, międzypokoleniową wymianę wiedzy i doświadczeń kulinarnych a także integrację mieszkańców sołectwa podczas imprez „przy wspólnym stole”</p> <p>Dzięki skompletowaniu zastawy oraz zakupie sprzętu gastronomicznego sala zostanie w pełni wyposażona - stanie się wtedy miejscem życia mieszkańców. Będzie można korzystać z niej podczas różnych wydarzeń kulturalnych bądź okazjonalnych. Ponadto z wyposażonej sali mieszkańcy będą mogli korzystać, organizując w niej prywatne uroczystości jak chrzciny, czy wesela - co dodatkowo przyniesie korzyści materialne dla wioski.</p>
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>W ramach projektu przewiduje się zakup kuchennego oraz elementów zastawy stołowej, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ wyposażenie kuchenne: <ul style="list-style-type: none"> - zestaw garnków gastronomicznych, (patelnie, podgrzewacze, samowary), - zlewozmywaki, - kuchenki, - chłodziarki i szafy magazynowe, ◆ stoły, krzesła obrusy i zastawa stołowa umożliwiająca organizację spotkań dla 150 osób,
Lokalizacja projektu	Tyrawa Solna nr 114, dz. nr 235/5
Szacunkowa wartość projektu	130 000 złotych
Planowany termin realizacji	2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów, objętych wsparciem – 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób potrzebujących objęta wsparciem: 300 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.</p>
Liczba porządkowa / Nazwa projektu	2. Remont budynku nr 114 w Mrzyglodzie – świetlica pobytu dziennego osób starszych
Podmiot odpowiedzialny za	Gmina Sanok

realizację zadania/ Wnioskodawca	
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Budynek nr 114 w Mrzygłodzie jest zdegradowany i w celu przywrócenia jego funkcji użytkowych wymaga kapitalnego remontu. W związku ze zmieniającą się strukturą demograficzną rośnie liczba osób starszych i wymagających pomocy. Uruchomienie świetlicy dziennego pobytu dla osób starszych umożliwi seniorom na uczestniczenie w zajęciach i korzystanie z fachowej opieki w ciągu dnia.
Cel projektu	Głównym celem projektu jest stworzenie warunków dla utrzymania osób starszych w dobrej sprawności psychofizycznej koniecznej do samodzielnego funkcjonowania w otaczającym środowisku, zaspokajania podstawowych potrzeb życia codziennego oraz rozbudzania w nich ukrytych uzdolnień i zainteresowań.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	W ramach projektu wykonane zostaną następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> • remont i adaptacja budynku na potrzeby świetlicy dziennego pobytu osób starszych • zakup i montaż wyposażenia świetlicy dziennego pobytu osób starszych (meble do sal zajęciowych, wyposażenie zaplecza kuchennego, wyposażenie do zaplecza administracyjnego) • działania organizacyjne (statut, kadra, plan działania, regulamin uczestnictwa itd.)
Lokalizacja projektu	Mrzygłód 114, działka nr 820
Szacunkowa wartość projektu	500 000 złotych
Planowany termin realizacji	2018-2019 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób potrzebujących objęta wsparciem: 20 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	3. Budowa parku linowego oraz ściany wspinaczkowej
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Marcin Pastusiak, Agnieszka Pastuszek/ Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Sołectwo posiada niezagospodarowany teren nadający się pod inwestycje o takim charakterze. Położenie wsi Wujskie predestynuje miejscowość do rozwoju usług turystycznych jako wiodącej gałęzi gospodarki. W tym celu konieczne jest stworzenie odpowiedniej liczby atrakcji. Moda na sporty ekstremalne sprawia, że park linowy i ściana wspinaczkowa będą przyciągać turystów.
Cel projektu	Celem projektu jest aktywizacja gospodarcza sołectw Wujskie poprzez uruchomienie atrakcji: parku linowego oraz ściany wspinaczkowej, które przyciągną do miejscowości dodatkowych turystów. Wzrost liczby turystów

	pobudzi mieszkańców do uruchamiania działalności związane z obsługą ruchu turystycznego co przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy oraz podniesienia zamożności lokalnej społeczności.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	W ramach projektu wykonany zostanie park linowy oraz ściana wspinaczkowa przy funkcjonującym boisku sportowym.
Lokalizacja projektu	Wujskie, działka nr 69
Szacunkowa wartość projektu	350 000 zł
Planowany termin realizacji	2023 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> liczba nowo powstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających z nowej infrastruktury rekreacyjnej: 2000/rocznie Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	4. Remont budynku szkolnego wraz z elewacją i robotami zewnętrznymi w Tyrawie Solnej
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Szkoła Podstawowa w Mrzygłodzie
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Aktualny stan budynku szkolnego nie jest zgodny z obecnie obowiązującymi standardami. Drewniana elewacja szkoły nie spełnia standardów przeciwpożarowych. Stolarka okienna na piętrze wymaga wymiany ze względu na zły stan techniczny i duże straty ciepła. Dodatkowo uruchomienie nowego oddziału szkolnego wymaga odbudowy szatni.
Cel projektu	Realizacja projektu przyczyni się do osiągnięcia następujących celów: <ul style="list-style-type: none"> zadowolenie dzieci, satysfakcja środowiska, eliminacja istniejących zagrożeń poprawa estetyki miejscowości
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	W ramach zadania wykonany zostanie kompleksowy remont budynku szkolnego obejmujący w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> wykonanie nowej elewacji budynku (wymiana desek na pokrycie tynkowe, wymiana pokrycia dachowego z remontem konstrukcji więźby dachowej, częściowa wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, odbudowa szatni
Lokalizacja projektu	Tyrawa Solna 11, działka nr 253
Szacunkowa wartość projektu	400 000 złotych

Planowany termin realizacji	2018-2019 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> powierzchnia obiektu infrastruktury społecznej poddana modernizacji: 700 m², <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów rekreacyjnych poddanych modernizacji - 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.</p>

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	5. Kompleks rekreacyjno-sportowy z Załużu
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Sołectwo Załuż / Gmina Sanok i powiat sanocki
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	<p>W sołectwie Załuż brak jest atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego, przy jednoczesnym propagowaniu mody na zdrowy tryb życia. Stwarza to zagrożenie, że młodzi ludzie wybiorą alkohol, narkotyki czy choćby spędzanie wielu godzin przed komputerem. Możliwość uprawiania sportu na nowoczesnym obiekcie będzie formą profilaktyki przeciw wymienionym wcześniej zagrożeniom. Brak oferty aktywnego wypoczynku sprzyja rozwojowi chorób cywilizacyjnych wśród mieszkańców (otyłość, choroby krążenia). Realizacja projektu pomoże rozwiązać problem niewystarczającej integracji mieszkańców, również tej międzypokoleniowej (brak miejsca na wspólny wypoczynek i rekreację).</p>
Cel projektu	<p>Celem projektu jest poprawa jakości życia na wsi poprzez stworzenie cywilizacyjnych warunków do aktywnego, sportowego trybu życia. Szczegółowym celem projektu jest przebudowa zdegradowanego obiektu (boisko, stary plac zabaw) na nowoczesny kompleks sportowo-rekreacyjny przyciągający mieszkańców swoim wyglądem i możliwościami. Celem projektu jest także również przeciwdziałanie chorobom cywilizacyjnym wśród mieszkańców.</p>
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego, remont i rozbudowa istniejącego budynku gospodarczego z nadaniem mu nowej funkcji – siłowni wewnętrznej oraz zaplecza dla boiska wielofunkcyjnego. Rozbudowa i doposażenie istniejącego placu zabaw. Budowa siłowni na świeżym powietrzu. Wykonanie ogrodzenia oraz ciągów komunikacyjnych. Uzupełnieniem oświetlenia ulicznego, remont parkingu przy boisku.</p>
Lokalizacja projektu	Załuż, działki nr: 110/4, 35/2, 179/26, 178
Szacunkowa wartość projektu	4 000 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> powierzchnia poddana rewitalizacji: 4 500 m², <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji</p>

	<p>projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowo powstałych obiektów rekreacyjnych: 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.</p>
--	--

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	6. Rozbudowa infrastruktury sportowej i technicznej na stadionie sportowym w Srogowie Górnym
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Srogowski Klub Sportowy „POGÓRZE”
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Stadion w Srogowie Górnym nie posiada oświetlenia co jest przyczyną niedostatecznego jego wykorzystania w okresach o krótszym nasłonecznieniu dnia tj. zima, jesień czy wczesna wiosna. Ponadto trybuny sportowe, które powstały wraz z budowaną płytą stadionu nie spełniają obecnych norm dla tego typu infrastruktury, nie są też zadaszone. Infrastrukturę stadionu poza płytą boiska stanowi obecnie tylko kontener szatniowo-sanitarny, który podczas zawodów może być wykorzystywany tylko przez jedną drużynę.
Cel projektu	<p>Celem projektu jest poprawa warunków aktywnego spędzania czasu na stadionie sportowym w Srogowie Górnym poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydłużenie możliwości korzystania z obiektu w okresie jesienno-zimowo-wiosennym (krótkie dni) • stworzenie pełnego zaplecza szatniowo-sanitarnego • poprawę bezpieczeństwa użytkowników obiektu
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>Projekt obejmuje następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa budynku szatniowego wraz z zapleczem sanitarnym, • budowa sieci energetycznej oświetlenia boiska oraz sieci zasilającej budynek szatniowy, • montaż masztów oświetleniowych, naświetlaczy oraz systemu starowania oświetleniem, • wykonanie trybun na 100 miejsc wraz z zadaszeniem,
Lokalizacja projektu	Srogów Górny działki nr: 1202/43, 1202/42, 1201/1
Szacunkowa wartość projektu	850 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2019 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia poddana modernizacji: 14 000 m², <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych: 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.</p>

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	7. Rozbudowa infrastruktury sportowej boiska piłkarskiego we wsi Markowce
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Maria Ambicka / Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	W Markowcach znajduje się boisko piłkarskie użytkowane przez mieszkańców oraz miejscowy klub piłkarski „Orkan”. Boisko nie ma pełnego wyposażenia (brak piłkochwyków). Istniejąca murawa znajduje się z złym stanie. Realizacja projektu pozwoli na doposażenie boiska piłkarskiego oraz poszerzenia oferty w zakresie aktywnego wypoczynku poprzez budowę w jego sąsiedztwie siłowni zewnętrznej.
Cel projektu	Celem projektu jest poszerzenie oferty w zakresie aktywnego wypoczynku dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji w Markowcach.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Realizacja projektu obejmuje następujące elementy: <ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie piłkochwyków, • Wykonanie siłowni zewnętrznej • Poprawa nawierzchni boiska
Lokalizacja projektu	Markowce, działka nr: 1/14 obręb 0013
Szacunkowa wartość projektu	400 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2018
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia poddana modernizacji: 14 000 m², Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	8. Rekreacyjne zagospodarowanie okolic stawu we wsi Markowce
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Maria Ambicka
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Staw znajdujący się we wsi Markowce jest zanieczyszczony, zamulony, zarośnięty tatarakiem. Na jego dnie znajdują się niewybuchy z okresu II wojny światowej. Jednocześnie jest to jedyny dostępny dla mieszkańców zbiornik wodny. W związku z tym miejsce to, w okresie letnim przyciąga mieszkańców, szczególnie dzieci. Rekreacyjne zagospodarowanie okolic stawu w Markowcach umożliwi powstanie miejsca wypoczynku i integracji, szczególnie atrakcyjne w okresie letnim.
Cel projektu	Celem projektu jest powstanie miejsca rekreacji i integracji lokalnej społeczności położonego nad wodą. Wokół zbiornika powstanie ścieżka dydaktyczna

	dotycząca zasobów przyrodniczych okoli Markowców. Jednocześnie realizacja projektu pozwoli na likwidację obecnie istniejących zagrożeń (niezagospodarowany zbiornik wodny, brak odpowiedniej infrastruktury, niewybuchy).
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Realizacja projektu obejmuje następujące elementy: <ul style="list-style-type: none"> • Odmulenie stawu • usunięcie niewypałów i niewybuchów • wyrównanie brzegów • zagospodarowanie terenu wokół stawu – wykonanie alejek, montaż elementów małej architektury, montaż elementów ścieżki dydaktycznej • zarybienie stawu
Lokalizacja projektu	Markowce dz. nr 33/2 obręb 0013
Szacunkowa wartość projektu	100 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2018 roku
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenu poddanego rewitalizacji: 8 000 m², Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów rekreacyjnych poddanych modernizacji - 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	9. Rewitalizacja zabytkowego parku w Markowcach
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Maria Ambicka
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Park, który jest w centrum wsi jest w stanie zdewastowanym. Jest zarośnięty młodymi samosiejkami, starodrzew jest zaniedbany, dużo suchych konarów stanowiących zagrożenie dla spacerujących. Alejki zarośnięte a ogrodzenie cmentarza jest zniszczone i skorodowane. Obecnie teren – ze względu na stan szaty roślinnej i istniejącej infrastruktury parkowej nie może pełnić funkcji terenu rekreacyjnego (spacerowego) dla mieszkańców wsi Markowce. Jednocześnie brak jest w sołectwie innego miejsca o tego typu charakterze.
Cel projektu	Celem projektu jest stworzenie w centrum wsi Markowce miejsca o charakterze rekreacyjnym, wypoczynkowym, umożliwiającym spacer i wypocinek na świeżym powietrzu. Park będzie miejscem wypoczynku, szczególnie dla osób starszych oraz rodziców z małymi dziećmi.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Zadanie swoim zakresem obejmie: <ul style="list-style-type: none"> • Odkrzaczanie, • konserwacja starodrzewiu • wykonanie alejek parkowych • zakup i montaż elementów małej architektury

	<ul style="list-style-type: none"> • uporządkowanie niewielkiego cmentarza w czasów wojny, znajdującego się w obrębie parku
Lokalizacja projektu	Markowce dz. nr 1/34
Szacunkowa wartość projektu	120 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenu poddanego rewitalizacji: 18 000 m² <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów rekreacyjnych poddanych modernizacji - 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.</p>

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	10. Stworzenie Środowiskowego Domu Pomocy dla osób niepełnosprawnych, samotnych oraz w podeszłym wieku w miejscowości Raczkowa w Gminie Sanok
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	<p>Wydłużający się wiek życia, sprawia, że przybywa osób starszych, zniechęconych które wymagają opieki. Jednocześnie słabo rozwinięty, lokalny rynek pracy nie gwarantuje odpowiedniej liczby miejsc pracy, zwłaszcza dla osób o wyższych kwalifikacjach. W konsekwencji często mamy do czynienia z wyjazdem młodych ludzi do pracy w dużych ośrodkach miejskich a także do pracy za granicą.</p> <p>Jednym ze skutków tego zjawiska jest zmiana modelu opieki nad osobami starszymi, chorymi i niepełnosprawnymi.</p> <p>Coraz częściej takiej opieki nie są w stanie zapewnić członkowie najbliższej rodziny. Zapewnienie tego rodzaju opieki powierza się wyspecjalizowanym instytucjom.</p> <p>Uruchomienie Środowiskowego Domu Pomocy dla osób niepełnosprawnych, samotnych oraz w podeszłym wieku w Raczkowej pozwoli na stworzenie miejsca opieki dla potrzebujących.</p>
Cel projektu	<p>Projekt polegał będzie na utworzeniu Domu Pomocy Społecznej w miejscowości Raczkowa w gminie Sanok. Gmina Sanok dysponuje budynkiem, w którym do niedawna funkcjonowała szkoła. Budynek ten wymaga przebudowy w taki sposób, aby możliwe było zapewnienie mieszkańcom warunków wynikających z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie domów pomocy społecznej z dnia 23.08.2012 [Dz.U. 2012 nr 0 poz. 964]. Zadanie swoim zakresem obejmować będzie: rozbudowa budynku, wykonanie docieplenia ścian I stropów, instalacji c.o., wymianę stolarki okiennej I drzwiowej oraz zakup niezbędnego wyposażenia do: pokoi, pokoju dziennego, pokoju gościnnego, kuchni pomocniczej, gabinetów lekarskich oraz rehabilitacyjnych, uporządkowanie przestrzeni wokół budynku. W ramach projektu DPS będzie świadczył usługi:</p> <p>1) w zakresie potrzeb bytowych, zapewniając:</p>

	<p>a) miejsce zamieszkania, b) wyżywienie, c) odzież i obuwie, d) utrzymanie czystości; 2) opiekuńcze, polegające na: a) udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, b) pielęgnacji, c) niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych; 3) wspomagające, polegające na: a) umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej, b) podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców domu, c) umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych, d) zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców domu, e) stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną, f) działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca domu, w miarę jego możliwości, g) pomocy usamodzielniającemu się mieszkańcowi domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, jeżeli mieszkaniec spełnia warunki do takiego usamodzielnienia, h) zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych, i) finansowaniu mieszkańcowi domu nieposiadającemu własnego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku, w kwocie nieprzekraczającej 30% zasiłku stałego, o którym mowa w art.37 ust.2 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwanej dalej „ustawą”, j) zapewnieniu przestrzegania praw mieszkańców domu oraz zapewnieniu mieszkańcom dostępności do informacji o tych prawach, k) sprawnym wnoszeniu i załatwianiu skarg i wniosków mieszkańców domu. Przewiduje się utworzenie miejsc dla ok. 40 mieszkańców z terenu MOF Sanok-Lesko</p>
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>Zadanie swoim zakresem obejmować będzie: rozbudowa budynku, wykonanie docieplenia ścian I stropów, instalacji c.o., wymianę stolarki okiennej I drzwiowej oraz zakup niezbędnego wyposażenia do: pokoi, pokoju dziennego, pokoju gościnnego, kuchni pomocniczej, gabinetów lekarskich oraz rehabilitacyjnych, uporządkowanie przestrzeni wokół budynku W ramach projektu zostanie też zakupione specjalistyczne wyposażenie pokoi dla pensjonariuszy, wyposażenie sal oraz zaplecza kuchennego. Zagospodarowane zostanie również otoczenie budynku (mała architektura, miejsca parkingowe, oświetlenie itp.)</p>
Lokalizacja projektu	Raczkowa dz. nr 692
Szacunkowa wartość projektu	2 935 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2019 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje – 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób potrzebujących objęta wsparciem - 40 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.</p>

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	11. Rewitalizacja zespołu dworsko-parkowego w Falejówce
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	GMINA SANOK/ Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Mieszkańcy sołectwa Falejówka korzystają obecnie z oferty kulturalnej Gminnego Ośrodka Kultury, który znajduje się w Sanoku. Mankamentem takiego rozwiązania jest ograniczona dostępność tej oferty dla mieszkańców wsi, oddalonej kilkanaście kilometrów od Sanoka. Szczególnie dotyczy to dzieci i młodzieży. Uruchomienie Centrum Kultury w oparciu o zagospodarowanie i zmianę sposobu użytkowania zespołu Dworsko-Parkowego pozwoli na realizację przedsięwzięć o charakterze kulturalnym i na terenie wsi. Pozwoli też na zagospodarowanie na cele społeczne istniejącego obiektu o zabytkowym charakterze.
Cel projektu	Celem projektu jest uruchomienie na terenie sołectwa Falejówka Centrum Kultury, w którym realizowane będą przedsięwzięcia o charakterze kulturalnym, artystycznym i społecznym. Projekt przyczyni się również do zachowania dziedzictwa kulturowego, poprzez zagospodarowanie zabytkowego budynku oraz utworzenie w jego wnętrzu galerii muzealnej związanej z historią wsi sanockiej.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	1. Falejówka - wykonanie remontu zespołu dworsko-parkowego wraz z otoczeniem (obiekty są wpisane do rejestru zabytków województwa podkarpackiego pod nr A-299/93 z dn. 18.08.1993 r.): a) wykonanie remontu byłego dworu (wym.: 24m-długość, 13 m-szerokość) Zakres robót: remont budynku dworu, rozbudowa, przebudowa i zmiana sposobu użytkowania istniejącego budynku (gmina posiada decyzję o lokalizacji inwestycji celu publicznego uzgodnioną m.in. z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków). Gmina Sanok planuje utworzenie w budynku Gminnego Centrum Kultury i Promocji wraz z galerią twórców lokalnych oraz salą przystosowaną do organizacji wernisaży i wystaw. b) remont zabudowań przydworskich. Zakres robót: elewacje zewnętrzne, wymienione zostaną konstrukcja i pokrycie dachu oraz stolarka drzwiowa i okienna. c) rewitalizacja parku (37 758 m ²), który jest ściśle związany z dworem i jego zabudowaniami. Zakres robót: wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych w drzewostanie zespołu dworsko-parkowego, wykonanie zagospodarowania terenu odzwierciedlającego stan pierwotny (ścieżek, dojazdów) oraz montaż elementów małej architektury. W związku z tym, że planuje się utworzenie Gminnego centrum Kultury i Promocji w budynku dworku rewitalizacja parku jest niezbędna, gdyż jest on elementem ściśle związanym z dworem
Lokalizacja projektu	Falejówka 172, 174a, nr 17, działki nr 342/7, 342/12;
Szacunkowa wartość projektu	2017-2019 rok
Planowany termin realizacji	5 600 000 złotych
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: • liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje – 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.

	<p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> Liczba użytkowników nowej powstałej infrastruktury społecznej: 600 osób <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.</p>
--	--

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	12. Utworzenie miejsca rekreacji w Raczkowej
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Jerzy Szałankiewicz
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	W sołectwie Raczkowa brak jest infrastruktury rekreacyjnej. Istniejąca infrastruktura sportowa wymaga modernizacji, ponieważ nie jest w pełni funkcjonalna.
Cel projektu	Celem realizacji projektu jest stworzenie miejsca rekreacji i odpoczynku dla mieszkańców sołectwa oraz odwiedzających miejscowość gości.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Projekt obejmuje następujące przedsięwzięcia: <ul style="list-style-type: none"> Poprawa nawierzchni boiska ogrodzenie boiska wykonanie drogi dojazdowej zakup sprzętu do siłowni zewnętrznej
Lokalizacja projektu	Raczkowa dz. nr 692
Szacunkowa wartość projektu	80 000 złotych
Planowany termin realizacji	2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> powierzchnia poddana modernizacji: 3 800 m², <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych: 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.</p>

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	13. Przebudowa budynku Wiejskiego Domu Kultury wraz z nadaniem mu nowych funkcji użytkowych
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Tadeusz Wojtas, Lesław Łuczko/Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Budynek użytkowy, w dostatecznym stanie technicznym

Cel projektu	Efektym będzie nadanie nowych funkcji WDK – sołectwo zyska obiekt nowoczesny i funkcjonalny. Oprócz sali widowiskowej dostępna będzie świetlica wiejska, zaplecze kuchenne, sanitarne oraz miejsca noclegowe.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Przebudowa budynku Wiejskiego Domu Kultury wraz z nadaniem mu nowych funkcji użytkowych, np. utworzenie świetlicy wiejskiej oraz miejsc noclegowych dla tzw. „grup plecakowych”
Lokalizacja projektu	Falejówka dz. nr 342/7
Szacunkowa wartość projektu	1 200 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2019
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje – 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> liczba osób potrzebujących objęta wsparciem - 600 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	14. Wioska tematyczna na terenie inwestycyjnym Jurowce 3
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Małgorzata Błażejowska/ Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Na terenie wsi Jurowce istnieje teren przeznaczony pod inwestycje. Niestety ze względu na niski poziom rozwoju gospodarczego miejscowości nie został on dotychczas zagospodarowany z powodu braku odpowiedniego inwestora. Szczególnie oczekiwanym przez mieszkańców sposobem zagospodarowania tego terenu są usługi okołoturystyczne.
Cel projektu	Pobudzenie rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji Jurowce poprzez stworzenie atrakcji przyciągającej turystów. Uatrakcyjnienie edukacji z zakresu historii z wykorzystaniem atrakcyjnego położenia na trasie Rzeszów - Bieszczady
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	W ramach projektu na terenie inwestycyjnym powstanie wioska tematyczna związana z historią i tradycją regionu. Powstaną zabudowania prezentujące dawną architekturę. Zakupione zostanie wyposażenie i stroje związane z tradycją Ziemi Sanockiej. W wiosce tematycznej osoby zainteresowane obsługą ruchu turystycznego będą podejmowały działalność gospodarczą o tym charakterze.
Lokalizacja projektu	Teren inwestycyjny Jurowce 3
Szacunkowa wartość projektu	300 000 złotych
Planowany termin realizacji	2018-2019
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> powierzchnia terenu zagospodarowanego w wyniku realizacji projektu:

oceny	<p>10 000 m², Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych miejsc pracy/podmiotów gospodarczych powstała w wyniku realizacji projektu: 8 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.</p>
--------------	--

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	15. Kompleks rekreacyjny w Łodzynie
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Rada Sołecka Łodziny/Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Na terenie wsi Łodzina brak jest obiektu, który umożliwi aktywny wypoczynek i uprawianie sportów. Brak jest miejsca, do gry w piłkę nożną i siatkówkę – najbardziej popularne drużynowe dyscypliny sportu oraz do uprawiania innych aktywności ruchowych. W konsekwencji aktywność sportowa dzieci i młodzieży w Łodzynie jest mniejsza w porównaniu do ich rówieśników. Identyczna sytuacja dotyczy osób starszych (drużyny oldbojów).
Cel projektu	Celem projektu jest stworzenie warunków do integracji i aktywizacji społeczności lokalnej wsi Łodzina poprzez sport amatorski i aktywny wypoczynek.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>W ramach projektu powstanie kompleks rekreacyjny składający się z następujących elementów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • boisko do piłki nożnej, • boisko do piłki siatkowej, • siłownia zewnętrzna • infrastruktura towarzysząca – ławki, kosze na śmieci. <p>Zakres zaplanowanych prac obejmuje prace ziemne związane z niwelacją terenu, przygotowaniem podbudowy pod murawy boisk. Wykonanie nawierzchni boisk. Zakup i montaż elementów siłowni zewnętrznej oraz elementów małej architektury.</p>
Lokalizacja projektu	Łodzina, dz. nr 692/1
Szacunkowa wartość projektu	150 000 złotych
Planowany termin realizacji	2018-2019 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenu któremu nadano nową funkcję w wyniku realizacji projektu: 10 000 m², <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowo powstałych obiektów rekreacyjnych: 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo po zakończeniu realizacji projektu.</p>

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	16. Ożywienie społeczne i gospodarcze sołectwa Mrzyglód poprzez odtworzenie historycznej nawierzchni rynku w Mrzyglodzie.
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Sołectwo Mrzyglód/Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Mrzyglód to dawne miasteczko położone w dolinie Sanu, lokowane na prawie niemieckim za zgodą Władysława Jagiełły z 1425 roku. Bogata historia miejscowości znajduje swoje potwierdzenie w znajdujących się tu zabytkach. Jednym z nich – unikatowym jest zabytkowy układ architektoniczny rynku. Drewniane domy z przełomu XIX i XX wieku ustawione do rynku kalenicowo lub szczytowo tworzą typowy galicyjski rynek. Odtworzenia wymaga nawierzchnia rynku zbudowana z tzw. „kocich łbów”, która pozwoli w pełni odtworzyć historyczny wygląd rynku, czyniąc z niego ważną atrakcję turystyczną Ziemi Sandomierskiej.
Cel projektu	Celem projektu jest ożywienie gospodarcze i społeczne sołectwa Mrzyglód poprzez wzrost walorów turystycznych miejscowości. Projekt przyczyni się do wzrostu liczby turystów odwiedzających miejscowość, co będzie inicjować jej rozwój gospodarczy. Pełne wyeksponowanie walorów galicyjskiego rynku przyczyni się także do wzrostu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców Mrzyglodu.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Projekt obejmuje odtworzenie XIX wiecznej nawierzchni rynku z „kocich łbów” poprzez jej odkrycie i uzupełnienie. Elementem projektu jest też zakup i montaż elementów małej architektury (między innymi ławki)
Lokalizacja projektu	działka nr 802 i 391
Szacunkowa wartość projektu	500 000 złotych.
Planowany termin realizacji	2018-2020 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenu poddanego przebudowie: 5 000 m², Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych przestrzeni publicznych: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	17. Remont i modernizacja wnętrza Wiejskiego Domu Kultury w Srogowie Górnym
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Jan Jakima/Gmina Sanok
Krótki opis stanu obecnego/opis	Budynek Wiejskiego Domu Kultury w Srogowie Górnym jest miejsce

problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	integrującym lokalną społeczność. W WDK spotykają się mieszkańcy sołectwa by omówić ważne dla miejscowości sprawy lub wspólnie spędzić czas i się integrować. To miejsce działalności Koła Gospodyń Wiejskich. Dlatego stan obiektu jest przedmiotem troski sołtysa i rady sołeckiej oraz wszystkich mieszkańców. Dotychczas udał się wykonać remont elewacji i dachu Wiejskiego Domu Kultury. Na pilny remont czekają wewnętrzne pomieszczenia budynku. Pokryta parkietem podłoga jest zużyta i zniszczona. Podobnie drewniana boazeria, która pokrywa ściany od początku istnienia obiektu. Pod nią znajduje się zużyta instalacja elektryczna. W związku z powyższym konieczny jest remont pomieszczeń obiektu.
Cel projektu	Celem projektu jest modernizacja pomieszczeń Wiejskiego Domu Kultury w celu dostosowania ich do obecnie funkcjonujących standardów bezpieczeństwa i estetyki. Projekt poprawi atrakcyjność WDK co przyczyni się do wzrostu zainteresowania mieszkańców odbywającymi się tu wydarzeniami. W konsekwencji z obiektu korzystać będzie większa liczba mieszkańców, podniesie się poziom zaangażowania lokalnej społeczności w życie kulturalne i publiczne sołectw Srogów Górny.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Projekt obejmuje remont i modernizację pomieszczeń WDK w Srogowie Górnym, między innymi: <ul style="list-style-type: none"> • wymianę boazerii drewnianej na ścianach • wymianę parkietu • wymiana sufitu z równoczesną wymianą instalacji elektrycznej • ocieplenie stropu drewnianego
Lokalizacja projektu	Srogów Górny 139
Szacunkowa wartość projektu	300 000 złotych
Planowany termin realizacji	2018-2019 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób potrzebujących objęta wsparciem - 500 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, rok po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	18. Zagospodarowanie terenu wokół WDK Łodzina
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Rada Sołeczka Łodziny
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Brak terenu rekreacyjnego i miejsca wypoczynku dla mieszkańców wsi Łodzina oraz przebywających w sołectwie gości.
Cel projektu	Celem projektu jest wzrost poziomu integracji mieszkańców wsi Łodzina oraz pobudzanie aktywności lokalnej społeczności poprzez organizowanie spotkań

	integracyjnych i projektów o charakterze rekreacyjnym.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Wyrównanie terenu wokół Wiejskiego Domu Kultury w Łodzinie. Wykonanie małej infrastruktury, tj. dojścia, parkingu, budowa wiaty rekreacyjnej i grilla. Dopuszaenie zaplecza kuchennego w WDK.
Lokalizacja projektu	Łodzina dz. nr 288
Szacunkowa wartość projektu	400 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2019
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenu poddanego przebudowie: m², Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowo powstałych obiektów rekreacyjnych: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	19. Zajęcia terapeutyczne dla podopiecznych Domu Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych, samotnych oraz w podeszłym wieku w miejscowości Raczkowa w Gminie Sanok
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Gmina Sanok
Krótki opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Osoby niepełnosprawne, samotne oraz w podeszłym wieku, znajdujące się pod opieką DPS muszą mieć zapewniony udział w terapii zajęciowej. Terapia zajęciowa powinna spełniać następujące zadania: usprawniać psychicznie i fizycznie, dążyć do poprawy zaradności osobistej oraz przystosować mieszkańców do funkcjonowania społecznego.
Cel projektu	Realizacja niniejszego projektu polegać będzie między innymi na zapewnieniu mieszkańcom DPS w Raczkowej dostępu do zajęć terapeutycznych oraz różnego rodzaju zajęć wspomagających rozwój intelektualny i fizyczny.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	Organizacja zajęć warsztatowych dla mieszkańców DPS w Raczkowej, w zależności od potrzeb i oczekiwań podopiecznych. Zajęcia obejmować będą między innymi.: <ul style="list-style-type: none"> • terapia ruchem, ćwiczenia fizyczne prowadzone przez uprawnionych rehabilitantów. Jest ona ważna dlatego, gdyż zaspokaja m.in. potrzebę rywalizacji, wyładowania emocji, odreagowania, relaksu i współzawodnictwa. • zajęcia rekreacyjne, organizowanie różnych form rekreacji, takich jak: spacer, wieczorki taneczne, gry sportowe, gry i zabawy świetlicowe, spotkania z poezją; • zajęcia artystyczne polegające na wszelkiego rodzaju umuzykalnianiu oraz na pracach ręcznych, np. śpiewanie znanych piosenek, uczenie się nowych, słuchanie muzyki, udział w koncertach; • gry i zabawy mające na celu poprawę sprawności fizycznej i psychicznej,

	rozwijanie orientacji, pomysłowości,
Lokalizacja projektu	Gmina Sanok. Raczkowa, działka nr 692
Szacunkowa wartość projektu	1 047 500 złotych
Planowany termin realizacji	2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> Liczba zajęć terapeutycznych: Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> Liczba osób które poprawiły swoje kompetencje w wyniku realizacji projektu:

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	20. Adaptacja byłej szkoły w Lisznej na budynek usług publicznych
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Barbara Szaniawska
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Budynek o powierzchni 350 metrów kwadratowych od czasu likwidacji szkoły jest wykorzystywany w niewielkim stopniu. Obecnie w budynku funkcjonuje wyłącznie biblioteka. Nieużytkowana część budynku ulega stopniowej degradacji. Podobnie dzieje się z terenem wokół budynku. Obiekt posiada bardzo duży potencjał, który można zagospodarować jednocześnie angażując i aktywizując lokalną społeczność.
Cel projektu	<p>Celem projektu jest stworzenie miejsca do prowadzenia spotkań, warsztatów zajęć edukacyjnych i terapeutycznych. Dzięki powstaniu miejsc noclegowych obiekt będzie mógł być wykorzystywany do obsługi ruchu turystycznego przyczyniając się do rozwoju gospodarczego sołectwa (w tym do edukacji gospodarczej i pobudzania aktywności gospodarczej mieszkańców. Istotnym elementem projektu jest jego integrujący charakter – będzie on angażował znaczną grupę mieszkańców sołectwa.</p> <p>Celem projektu jest powstanie miejsca zapewniającego fachową opiekę i rehabilitację dla niepełnosprawnych dzieci i młodzieży z terenu Gminy. Projekt zapewni kontakt lokalnej społeczności ze środowiskiem osób niepełnosprawnych co uczyni ją bardziej otwartą. Realizacja projektu umożliwi osobom niepełnosprawnym aktywne spędzanie wolnego czasu – sport i turystyka. Rozwój turystyki rehabilitacyjnej w Lisznej.</p> <p>Dzięki projektowi w Lisznej powstaną nowe miejsca pracy.</p>
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>W ramach realizacji zadania zaplanowana jest modernizacja budynku (termomodernizacja, wymiana instalacji wewnętrznych, renowacja podłóg, adaptacja pomieszczeń, remont sanitariatów itp.).</p> <p>Utworzenie w budynku sal zajęć wraz z niezbędnym wyposażeniem (meble, pomoce dydaktyczne,</p> <p>Projekt obejmuje również utworzenie miejsc noclegowych w obiekcie wraz z ich wyposażeniem oraz uruchomienie zaplecza kuchennego wraz z niezbędnym</p>

	wyposażaniem. Elementem zadania jest również zagospodarowanie terenu wokół budynku. Ogród, ścieżki sensoryczne, utworzenie ścieżek przyrodniczych: botanika, zoologia, ornitologia, geologia
Lokalizacja projektu	Liszna 77, działka nr 370
Szacunkowa wartość projektu	500 000 złotych
Planowany termin realizacji	2018-2019 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> powierzchnia budynku poddana przebudowie w wyniku realizacji projektu: 350 m², Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje społeczne: 1, Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo po zakończeniu realizacji projektu.

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	21. Zagospodarowanie rekreacyjne terenów zielonych wokół stadionu sportowego
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Wspólnota Leśna „Dobro” wsi Liszna/Wspólnota Leśna „Dobro” wsi Liszna
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Wspólnota Leśna „Dobro” wsi Liszna rozpoczęła prace związane z przygotowaniem terenu sportowo-rekreacyjnego przy boisku piłkarskim. Przygotowano wstępnie teren (karczowanie, niwelacja terenu).
Cel projektu	
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	W ramach realizacji projektu planowane są następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> ogrodzenie terenu, budowa altany grillowej budowa parkingu, wyposażenie boiska w trybuny i piłkochwyty przygotowanie drewnianego podestu tanecznego
Lokalizacja projektu	Liszna, dz. nr 37
Szacunkowa wartość projektu	100 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych poddanych modernizacji: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów rekreacyjnych o polepszonej funkcjonalności: 1

	Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.
--	---

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	22. Wyposażenie placu sportowo-rekreacyjnego
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Piotr Baran
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	<p>Obecnie infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Lisznej ogranicza się do boiska do piłki nożnej. Brak możliwości uprawiania innych dyscyplin sportowych jest problemem często zgłaszanym przez mieszkańców. Innym problemem jest brak placu zabaw.</p> <p>Posiadanie placu sportowo – rekreacyjnego jest oczekiwaniem postulowanym przez mieszkańców Lisznej od dłuższego czasu. W związku z powyższym podejmują oni działania, które sukcesywnie, małymi etapami przyczyniają się do realizacji tego przedsięwzięcia.</p> <p>Teren pod inwestycje został wstępnie przygotowany. Uprzątnięto, i zniwelowano teren, na którym do tej pory udało się urządzić boisko do piłki nożnej (murawa, bramki, piłkochwyty).</p>
Cel projektu	Realizacja projektu pozwoli na aktywizację ruchową dzieci i młodzieży a także dorosłych mieszkańców Lisznej. Plac sportowo rekreacyjny pozwoli na głębszą integrację mieszkańców.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>W ramach realizacji projektu planowane są następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakup i montaż elementów siłowni zewnętrznej, • zakup wyposażenia boiska do siatkówki i koszykówki, • zakup zewnętrznego stołu do tenisa • zakup i montaż elementów placu zabaw • wykonanie oświetlenia (lampy, instalacja, elementy sterowania),
Lokalizacja projektu	Liszna, nr działek 139/2, 139/5, 139/6
Szacunkowa wartość projektu	100 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenu objętego projektem: 3 000 m², <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów rekreacyjnych o polepszonej funkcjonalności: 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu.</p>

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	23. Remont i wyposażenie pomieszczenia WDK Liszna
---	--

Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	KGW Liszna/KGW Liszna
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	Wiejski Dom Kultury w Lisznej to drewniany budynek, który posiada niezagospodarowane poddasze. Poddasze to nie jest urządzone (brak podłogi, instalacji elektrycznej, ogrzewania itp. Stanowi jednak przestrzeń, która może po zagospodarowaniu i wyposażeniu stanowić przestrzeń wykorzystywaną na cele społeczne (miejsce spotkań).
Cel projektu	Celem projektu jest stworzenie miejsca w Wiejskim Domu Kultury w Lisznej, które będzie służyło jako miejsce spotkań Koła Gospodyń Wiejskich, miejsce gdzie KGW Liszna będzie organizować imprezy i wydarzenia okolicznościowe oraz spotkania z mieszkańcami.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	W ramach realizacji projektu planowane są następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie pomieszczenia w Wiejskim Domu Kultury • zakup strojów • zakup wyposażenia kuchni • zakup stołów, krzeseł, regałów
Lokalizacja projektu	WDK Liszna, dz. nr 4
Szacunkowa wartość projektu	50 000 złotych
Planowany termin realizacji	2017-2018 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	Wskaźniki produktu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów poddanych modernizacji: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatu: <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów o charakterze społecznym o polepszonej funkcjonalności: 1 Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu

Liczba porządkowa / Nazwa projektu	24. Termomodernizacja Agronomówki
Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania/ Wnioskodawca	Gmina Sanok/Sołectwo Mrzyglód
Krótki opis stanu obecnego/opis problemu jaki rozwiąże realizacja projektu	W latach sześćdziesiątych XX wieku władze PRL zorganizowały służbę doradztwa rolnego podporządkowaną gromadzkim radom narodowym, która oparta była o etat agronoma gromadzkiego. Agronom mieszkał (nieraz wspólnie z lekarzem weterynarii) w agronomówce. W agronomówce znajdowało się podręczne laboratorium do doraźnych badań warunków glebowo-klimatycznych. W Mrzyglodzie znajduje się zdekapitalizowany budynek agronomówki, który może być zaadaptowany na mieszkania komunalne, które gmina przydzieli osobom których sytuacji materialna i sytuacja mieszkaniowa uprawnia do

	korzystania z mieszkania z gminnego zasobu mieszkaniowego.
Cel projektu	Celem projektu jest utworzenie mieszkań komunalnych w zdegradowanym budynku dawnej agronomówki.
Syntetyczny opis działań planowanych do podjęcia	<p>W ramach projektu przeprowadzone zostaną prace budowlane związane z remontem budynku i jego adaptacją na mieszkania komunalne. Między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remont dachu • wykonanie izolacji poziomej • remont pomieszczeń agronomówki • wymiana stolarki okiennej • remont i ocieplenie elewacji
Lokalizacja projektu	Mrzygłód, działka nr 295
Szacunkowa wartość projektu	300 000 złotych
Planowany termin realizacji	2020-2023 rok
Prognozowane produkty i rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	<p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów poddanych modernizacji: 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje społeczne: 1 <p>Wskaźnik mierzony będzie jednorazowo, po zakończeniu realizacji projektu</p>

Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Oprócz zadań umieszczonych na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych mieszkańcy gminy i ich przedstawiciele w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych zgłosili potrzebę realizacji wielu projektów, które wspierać będą proces wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Zostały one zebrane w formie tzw. listy „B” a więc listy uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Dla zadań z tej grupy umieszczenie ich w programie rewitalizacji stanowić może podstawę do udzielenia im preferencji w ramach innych działań niż działanie 6.3 RPO WP 2014-2020, lub w ramach innych źródeł finansowania.

Działania zgłoszone w ramach listy zadań uzupełniających obejmują 16 przedsięwzięć, które dotyczą głównie infrastruktury drogowej i sieciowej. Obejmują również projekty miękkie stanowiące uzupełnienie projektów inwestycyjnych ujętych na liście A.

Lista B- Lista uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr zadania	Tytuł zadania	Lokalizacja	Wartość w tys. zł	Termin realizacji	Zgłaszający
1	Zakłete w glinie	Mrzygłód 170	70	2017-2018	Szkoła Podstawowa w Mrzygłodzie/ Gmina Sanok
2	Przebudowa drogi dojazdowej w Tyrawie Solnej	Tyrawa Solna, dz. nr 56	34	2018	Harytczak Barbara / Gmina Sanok
3	Folklor Gór Słonnych	Tyrawa Solna, dz. nr 235/5	48	2019	Koło gospodyń Wiejskich w Tyrawie Solnej / Gmina Sanok
4	Przebudowa drogi w Tyrawie Solnej	Tyrawa Solna, dz. nr 229	170	2018	Elżbieta Smoła / Gmina Sanok
5	„Kuznia Małego Piłkarza”	Boiska piłkarskie znajdujące się w obszarze rewitalizacji	80	2018-2019	Gmina Sanok
6	Budowa chodnika o długości 600 metrów przy drodze powiatowej nr 2046R	Falejówka Droga powiatowa nr 2046R	500	2018	Gmina Sanok / Powiat Sanok
7	Budowa chodnika na odcinku 900 metrów przy drodze powiatowej nr 2046R	Raczkowa droga powiatowa nr 2046R	717	2018	Gmina Sanok / Powiat Sanok
8	Budowa chodnika na odcinku 200 metrów przy drodze powiatowej nr przy drodze Raczkowa – Mrzygłód nr 2218R	Raczkowa droga powiatowa nr 2218R	159	2018	Gmina Sanok / Powiat Sanok
	Budowa wodociągu w Stróżach Wielkich	Działka nr 1914/27 obręb Stróże Wielkie	400	2018-2019	Marian Jaklik / Gmina Sanok
9	Zagospodarowanie biomasy na cele energetyczne	Jurowce 104, dz. nr 68/2	46	2017-2018	Piotr Błażejowski
10	Budowa kanalizacji w Stróżach Wielkich	Stróże Wielkie	850	2018-2019	Jaklik Marian/ Gmina Sanok
11	Wodociąg we wsi Markowce	Markowce	1000	2017-2018	Maria Ambicka/

					Gmina Sanok
12	Wsparcie infrastruktury drogowej w miejscowości Srogów Górny na odcinku 800 metrów	Droga nr 1260	800	2018	Jan Jakima/ Gmina Sanok
13	Remont drogi "Dolinki"	Osiedle "Dolinki" droga od szkoły podstawowej w Załużu na odcinku 900 metrów.	700	2017	Krzysztof Hirniak/ Gmina Sanok
14	Modernizacja oświetlenia ulicznego	Wujskie	300	2017-2019	Agnieszka Pastuszek/ Gmina Sanok
15	Budowa chodnika przy drodze powiatowej na odcinku 900 metrów	Droga powiatowa w Załużu,	450	2018	Agnieszka Pastuszek/ Gmina Sanok
16	Edukacja Przyrodniczo-Łowiecka dzieci, młodzieży i osób dorosłych	Raczkowa 99 dz. nr 693	70	2017-2018	Koło Łowieckie „Darz Bór” w Sanoku

Rozwiązania zapobiegające szkodom w środowisku

Część z zaplanowanych działań rewitalizacyjnych dotyczy zadań inwestycyjnych, które będą realizowane w miejscowościach położonych w obszarach Natura 2000. Przygotowanie takich zadań wymaga określenia poziomu ingerencji w środowisku na etapie ich realizacji oraz późniejszej eksploatacji powstałej infrastruktury.

Zaleca się, by planowane działania o charakterze renowacyjnym i termomodernizacyjnym budynków uwzględniały inwentaryzacje ornitologiczne i chiropterologiczne gdyż strychy, stropodachy, otwory wentylacyjne a także niewielkie, kilkudziesięciocentymetrowe otwory i szczeliny w budynkach mogą świadczyć o obecności kryjówek wykorzystywanych przez ptaki i nietoperze, jako miejsca lęgowe i schronienia.

Przedsięwzięcia związane z planowanym zagospodarowaniem terenu (miejsca rekreacji i integracji plenerowej, budowa infrastruktury sportowej itd.), budowa, przebudowa i modernizacja dróg, chodników może wymagać wcześniejszej inwentaryzacji terenu pod kątem występowania gatunków chronionych roślin, grzybów i zwierząt.

Może również wystąpić sytuacją, że przeprowadzenie planowanego przedsięwzięcia wymagać będzie uzyskania stosownych pozwoleń.

Komplementarność

Komplementarnością to synergia i wzajemne uzupełnianie się świadomie podejmowanych działań poprzez skierowanie strumienia wsparcia na ich realizację dla bardziej efektywnego rozwiązania problemów oraz osiągnięcia założonych celów. Proces rewitalizacji powinien być prowadzony z uwzględnieniem aspektu społecznego, gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego oraz środowiskowego. Dotyczy to wszystkich przedsięwzięć, zarówno tych o charakterze inwestycyjnym, jak i społecznym.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które tematycznie wzajemnie się dopełniają. Dzięki temu Program Rewitalizacji oddziałuje na obszar rewitalizacji we wszystkich istotnych aspektach (społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym) przyczyniając się do rozwiązania problemów zgłaszanych przez mieszkańców w procesie partycypacji społecznej oraz zidentyfikowanych w diagnozie wskaźnikowej.

Zapewnienie komplementarności problemowej służy zapobieganiu defragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnych z powodu kompleksowości procesu rewitalizacji) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru. Efektywna komplementarność problemowa wymaga również powiązania działań rewitalizacyjnych z innymi decyzjami Gminy (np. wynikającymi z innych dokumentów o charakterze strategicznym), co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną prowadzonych w Gminie działań. Komplementarność problemowa projektów i przedsięwzięć ujętych w niniejszym dokumencie wynika z faktu, że wszystkie one realizują cele Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Sanok na lata 2017-2023.

Komplementarność przestrzenna

Przestrzenna komplementarność wynika z faktu, iż przedsięwzięcia planowane w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Sanok na lata 2017-2023” są zlokalizowane na ściśle określonym obszarze, który w procesie tworzenia dokumentu został wyznaczony jako obszar rewitalizacji. Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji, jak i znajdującymi się poza nim, ale oddziałującymi na obszar rewitalizacji. Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), aby poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.

Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów

społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są co do zasady adresowane do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, ale nie wykluczają możliwości udziału osób mieszkających poza nimi. Swoim oddziaływaniem terytorialnym mają docelowo rozwiązywać problemy nie tylko z obszaru rewitalizacji i zdegradowanego, ale także w całej gminie.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie poprzez realizację zgłoszonych projektów, zgodnie z harmonogramem i planem finansowym. Powodzenie tego procesu zależy będzie od bardzo wielu czynników, w tym zaangażowania i sprawności administracji samorządowej, czy aktywności społeczności obszaru rewitalizacji. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna wymaga zaprojektowania takiego systemu zarządzania Programem, który zapewni efektywną współpracę wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacji. Zgodnie z definicją rewitalizacji odpowiedzialnym za cały proces jest samorząd gminy Sanok. Realizacja założeń Programu będzie skuteczna dzięki szerokiej partycypacji społecznej. Współpraca z wieloma partnerami nakłada na Gminę, jako operatora rewitalizacji istotne obowiązki. Podstawowym jest informowanie partnerów o wszystkich istotnych dla nich aspektach procesu rewitalizacji. Następnym krokiem jest konsultacja planowanych działań i wspólne wdrażanie, tj. opracowanie koncepcji, akceptowanie rozwiązań i realizowanie projektów rewitalizacji. Uczestnictwo w procesie rewitalizacji ze strony partnerów jest w pełni dobrowolne jednak gwarantuje ono realizację projektów w sposób zaangażowany i zgodny z oczekiwaniami interesariuszy.

Komplementarność finansowa

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014-2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji jest uzależniona od możliwości zaangażowania odpowiedniej ilości środków finansowych. Ograniczona ilość zasobów finansowych uczestników rewitalizacji wymusza wsparcie procesu środkami zewnętrznymi. Dla skutecznej realizacji przedsięwzięć konieczne jest pozyskanie wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności (z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania). Charakter poszczególnych projektów i zbieżność ich założeń z kierunkami przyjętymi w RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 pozwalają założyć realną możliwość pozyskania takiego wsparcia.

Ramy Finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

Wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Sanok wymaga zaangażowania znaczących środków finansowych, które przekraczają aktualne i zakładane na najbliższe lata możliwości budżetu Gminy. Dla zrealizowania wszystkich zamierzeń niezbędne więc będzie uzyskanie wsparcia środkami zewnętrznymi.

Ich ilość jest jednak również ograniczona. Powoduje to konieczność rywalizacji z innymi jednostkami o dostępne fundusze (tryby konkursowe naboru wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć). Istotne jest zatem rozpoznanie możliwie największej liczby potencjalnych źródeł finansowania zewnętrznego oraz zasad na jakich można się o nie ubiegać. Dzięki temu możliwe będzie zaplanowanie i efektywne przeprowadzenie działań związanych z pozyskaniem finansowania zewnętrznego.

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sanok zostały podzielone na dwie grupy:

- Podstawowe zadania rewitalizacyjne – ujęte na tzw. liście A
- Pozostałe, uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne - ujęte na tzw. liście B

Na obecnym etapie wartość niektórych zadań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest w znacznej mierze szacunkowa. W przypadku zadań inwestycyjnych zostanie ona doprecyzowana podczas tworzenia dokumentacji projektowej i kosztorysowej, a w przypadku działań nieinwestycyjnych tzw. projektów miękkich w fazie ustalania ich szczegółowych budżetów.

Szacunkowa wartość ujętych w LPR Gminy Sanok zadań rewitalizacyjnych oraz planowana struktura wg źródeł pochodzenia wkładu finansowego została przedstawiona w poniżej zamieszczonych tabelach.

Tab. Planowana struktura finansowania podstawowych działań rewitalizacyjnych

Źródło środków finansowych – szacunkowa wartość zadań	Kwota (zł)
Środki Gminy Sanok	3 423 500
Publiczne środki zewnętrzne	16 839 000
Inne środki	15 0000
Razem zadania z listy A	20 412 500

Źródło: obliczenia własne

Tab. Planowane rozłożenie w czasie wydatków związanych z finansowaniem podstawowych działań rewitalizacyjnych

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Razem
Wydatki [tys. PLN]	2 340,000	11 217,500	6 005,000	300,000	100,000	100,000	350,000	20 412,500

Źródło: obliczenia własne

Tab. Planowana struktura finansowania pozostałych działań rewitalizacyjnych

Źródło środków finansowych – szacunkowa wartość zadań	Kwota (zł)
Środki Gminy Sanok	998 600
Publiczne środki zewnętrzne	5 360 400
Inne środki	35 000
Razem zadania z listy B	6 394 000

Źródło: obliczenia własne

W zakresie zewnętrznych źródeł finansowania uczestnicy procesu rewitalizacji mogą skorzystać ze środków krajowych oraz zagranicznych mających formę np.: dotacji, pożyczek, kredytów, wsparcia kapitałowego. Szczególne znacznie w tym zakresie odgrywać będą środki finansowe przewidziane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Biorąc pod uwagę współfinansowanie działań rewitalizacyjnych ze środków RPO WP 2014-2020 należy wziąć pod uwagę, że w programie operacyjnym wyodrębniono priorytet bezpośrednio przeznaczony na współfinansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych - warunkiem niezbędnym do uzyskania dofinansowania jest ujęcie zadania w programie rewitalizacji danej gminy oraz priorytety, w których zadania ujęte w programach rewitalizacji są traktowane jako inwestycje uzupełniające, niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru.

Działaniem bezpośrednio przeznaczonym na współfinansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest Działanie 6.3 REWITALIZACJA PRZESTRZENI REGIONALNEJ.

Cel szczegółowy działania	Ograniczone problemy społeczne na terenach zdegradowanych.
Typy projektów	<p>Ograniczenie istotnych problemów zidentyfikowanych w Programie Rewitalizacji obejmującym obszary miejskie i/lub obszary wiejskie poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Budowę, przebudowę, rozbudowę, nadbudowę, remont, w celu przywrócenia i/lub nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych: <ol style="list-style-type: none"> a) budynków użyteczności publicznej, wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem, zdegradowanych budynków (w tym poprzemysłowych, powojennych, popegeerowskich, pokolejowych) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia funkcjonalnie związanego z budynkiem, b) obszaru przestrzeni publicznej, c) części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z

otoczeniem - jako element szerszego projektu.

2. Roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków, budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z budynkiem – tylko, jako element 1 typu projektu.

W ramach ww. typów projektów (wyłącznie, jako element uzupełniający realizację kompleksowego projektu przyczyniającego się do osiągnięcia celów Lokalnego / Gminnego Programu Rewitalizacji) możliwa jest:

- a) budowa, przebudowa, rozbudowa infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów – w wysokości nie przekraczającej 30 % kosztów kwalifikowalnych projektu,
- b) budowa, przebudowa, rozbudowa, podstawowej infrastruktury komunalnej tj. przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych i z otoczeniem,
- c) przebudowa i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- d) realizacja zakupu sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcją, jaka będzie pełniona przez budynek/przestrzeń publiczną.

Wspierane inwestycje będą uwzględniały dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Uzupełniające inwestycje niezbędne dla rewitalizacji danego obszaru przewidziane zostały w następujących działaniach/poddziałaniach:

- 1.3 Promowanie przedsiębiorczości Typ 1 - Strefy aktywności gospodarczej
- 3.2 Modernizacja energetyczna budynków
- 3.3.1 Realizacja planów niskoemisyjnych
- 4.3.1 Gospodarka ściekowa
- 4.3.2 Zaopatrzenie w wodę
- 5.4 Niskoemisyjny transport miejski
- 6.2.1 Infrastruktura ochrony zdrowia
- 6.2.2 Infrastruktura pomocy społecznej

Proces Partycypacji Społecznej w Lokalnym Programie Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Sanok na lata 2017-2023 został opracowany w oparciu o ekspercko partycypacyjny model tworzenia dokumentów strategicznych. Oznacza to, że przy jego tworzeniu kluczową rolę odgrywali eksperci zewnętrzni współdziałający z lokalną społecznością. Podkreślić jednak należy, że w przeciwieństwie do roli ekspertów zewnętrznych pracujących przy tworzeniu Programu Rewitalizacji, rola interesariuszy reprezentujących sektor samorządowy, organizacje pozarządowe oraz mieszkańców nie kończy się wraz z przyjęciem przez Radę Gminy ostatecznej wersji dokumentu. Zakłada się bowiem ich szeroki udział również na etapie wdrażania Programu Rewitalizacji.

Włączanie lokalnej społeczności na etapie budowy Lokalnego Programu Rewitalizacji

Prace nad Lokalnym Programem Rewitalizacji rozpoczął etap diagnostyczny. Wykorzystano w nim dane statystyczne oraz pozyskane z Urzędu Gminy i instytucji zewnętrznych oraz dane pozyskane w badaniu ankietowym. Badanie ankietowe przeprowadzono w dniach od 13 stycznia 2016 r. do 5 lutego 2017 roku. Ankietę można było wypełniać w formie papierowej lub poprzez formularz on-line. Poprzez ankietę diagnostyczną zainteresowani mieli możliwość włączenia się w identyfikowanie najważniejszych potrzeb rewitalizacyjnych poszczególnych sołectw. W czterech rozbudowanych pytaniach wyboru respondenci diagnozowali negatywne zjawiska społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, związane z ogólnodostępną infrastrukturą oraz miejscami i sposobami spędzania wolnego czasu. Z kolei w pytaniu otwartym mieli oni możliwość wskazania jakie ich zdaniem obszary z terenu gminy Sanok wymagają objęcia działaniami w ramach programu rewitalizacji.

Formularz ankiety w wersji elektronicznej dostępny był na stronie www.gminasanok.pl oraz na fanpage Gminy Sanok na portalu Facebook. W miejscach tych udostępniony był również link do formularza on-line ankiety diagnostycznej. Druk ankiety w wersji papierowej dostępny był w Urzędzie Gminy Sanok.

W ramach badania ankietowani wypełnili 412 formularz ankiety diagnostycznej, z czego 63 stanowiły ankiety w wersji papierowej a 349 to ankiety wypełnione w systemie on-line.

Lokalny program rewitalizacji dla Gminy Sanok na lata 2017-2023

Szanowni Państwo

Przystąpiliśmy do opracowania „Lokalnego programu rewitalizacji dla Gminy Sanok na lata 2017-2023”. To wieloletni plan przedsięwzięć, które będą realizowane na wyznaczonym obszarze Gminy.

Ta ankieta diagnostyczna służy wyznaczeniu obszaru rewitalizacji. Obszarem takim mogą być miejsca, gdzie występują problemy społeczne takie jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość a jednocześnie odczuwalne są negatywne zjawiska związane np. z brakiem lub złym stanem odpowiedniej infrastruktury, sposobem zagospodarowania przestrzeni publicznej lub też rozwojem przedsiębiorczości.

Poznanie Państwa zdania w kwestii potrzeby rewitalizacji wybranych obszarów naszej Gminy pozwoli na sformułowanie programu możliwie bliższego oczekiwaniom mieszkańców.

Ankieta można wypełniać do dnia 5 stycznia 2017 roku.

Jaki Pani/Pana zdaniem obszar Gminy trzeba objąć rewitalizacją? (proszę wskazać w taki sposób, który umożliwi łatwą identyfikację obszaru, np. sołectwo/wieś, zwyczajowa nazwa miejsca)

Twoja odpowiedź

Rys. Strona początkowa ankiety diagnostycznej w wersji on-line

Na etapie opracowywania diagnozy w Urzędzie Gminy Sanok w dniu 12 stycznia 2017 roku zorganizowano konferencję rewitalizacyjną na której zaprezentowano zagadnienia z zakresu rewitalizacji, obejmujące:

- cel opracowania programu rewitalizacji
- metodologię pracy nad programem rewitalizacji
- znaczenie partycypacji społecznej w procesie tworzenia i wdrażania programu rewitalizacji
- możliwości finansowania zadań ujętych w programie rewitalizacji.

Uczestnikami konferencji byli Radni Gminy, Sołtysi oraz pracownicy Urzędu Gminy. Osoby te z racji pełnionych funkcji są lokalnymi liderami, a jednocześnie mają realny wpływ na kluczowe decyzje podejmowane zarówno na etapie przygotowania i zatwierdzania dokumentu, jak i później, w okresie jego wdrażania. Tak więc to od nich w znacznej mierze zależy kształt i skuteczność przyjętego programu. Dlatego ważne było włączenie ich w poszczególne etapy budowania dokumentu i dostarczenie im wiedzy z zakresu zagadnień istotnych dla całego procesu rewitalizacji.

Po wyznaczeniu obszaru rewitalizacji w gminie Sanok rozpoczął się nabór propozycji zadań do Lokalnego Programu Rewitalizacji. Zainteresowane osoby, podmioty i instytucje składały propozycje zadań w formie Kart Projektów. Podobnie jak w przypadku ankiety diagnostycznej karty można było składać w wersji papierowej lub poprzez wypełnienie formularza on-line. Nabór propozycji zadań i projektów do Lokalnego Programu Rewitalizacji trwał od 23 stycznia do 10 lutego 2017 roku.

W czasie trwania naboru propozycji zadań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych przeprowadzono serię spotkań konsultacyjno-informacyjnych dla potencjalnych interesariuszy procesu rewitalizacji. W dniu 7 lutego odbyło się spotkanie w WDK w Markowcach i Srogowie Górnym, a w dniu 8 lutego odbyło się

spotkanie w Mrzygłodzie i Załużu. W spotkaniach brali udział mieszkańcy wszystkich podobszarów tworzących obszar rewitalizacji gminy Sanok.

Fot. Spotkanie informacyjno-konsultacyjne w Srogowie Górnym (7.02.2017).

Włączanie interesariuszy w proces tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji kończy poddanie pod ocenę przygotowanej pełnej wersji dokumentu. W tej sprawie 28 lutego Wójt Gminy Sanok poinformował o rozpoczęciu konsultacji społecznych projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Sanok na lata 2017-2023. Konsultacje trwały do 8 marca 2017 roku. Zbieranie uwag do projektu odbywało się w formie papierowej – z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego oraz poprzez zbieraniu uwag ustnych, zgłaszanych pracownika merytorycznego Urzędu Gminy Sanok.

Gotowy dokument, po zakończeniu konsultacji zaprezentowano na konferencji rewitalizacyjnej w dniu 10 marca 2017 roku. Podczas spotkania zaprezentowano obszar rewitalizacji, wizję i cele Programu Rewitalizacji oraz zadania zawarte w dokumencie.

Podczas pracy nad Lokalnym Programem Rewitalizacji dla gminy Sanok na lata 2017-2023 dużą wagę przywiązano do informowania lokalnej społeczności o postępach pracy. Zainteresowani na bieżąco informowani byli o podejmowanych działaniach poprzez stronę internetową www.gminasanok.pl oraz poprzez funpage Gminy na portalu Facebook. Do informowania mieszkańców gminy Sanok o pracy nad LPR wykorzystano również prasę lokalną.

Włączanie lokalnej społeczności na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Działania zaplanowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sanok działań będą realizowane przez różnych interesariuszy. Dlatego w procesie rewitalizacji lokalna społeczność powinna odgrywać istotną rolę. Dotyczy to np. niezbędnego procesu monitorowania postępów w osiągnięciu poziomu założonych w dokumencie wskaźników. Wyniki monitoringu i badania poziomu zadowolenia interesariuszy z wdrażania procesu rewitalizacji będą stanowiły podstawę do podjęcia decyzji o kontynuacji prac zgodnie z

przyjętym w dokumencie zakresem, lub wprowadzeniu ewentualnych modyfikacji w Programie Rewitalizacji. Potrzeba wprowadzenia takich modyfikacji może wynikać np. ze zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych. Wprowadzane zmiany i korekty powinny być zgodne z powszechnymi oczekiwaniami społecznymi i rzeczywistymi potrzebami rewitalizowanych obszarów.

Komunikacja społeczna

Jedną z istotnych cech sposobu w jaki przygotowano Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sanok była powszechna wymiana informacji i uwag podmiotów bezpośrednio zaangażowanych w tworzenie dokumentu z lokalną społecznością. Jest to w pełni zgodne z przyjętym założeniem opracowania Programu Rewitalizacji poprzez partycypację społeczną. Sprawdzone na etapie powstawania dokumentu formy komunikacji bezpośredniej i poprzez Internet zostaną utrzymane również na etapie wdrażania. Na jej łamach na bieżąco zamieszczane będą informacje o prowadzonych aktualnie działaniach rewitalizacyjnych. Zakłada się, że Wójt Gminy będzie sukcesywnie informował Radę Gminy oraz jej mieszkańców o postępach we wdrażaniu Programu. Najważniejsze etapy prac będą także podsumowywane w formie spotkań, odpowiedzialnych za wdrażanie programu władz Gminy z poszczególnymi grupami interesariuszy

Opis struktury zarządzania realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji

Warunkiem osiągnięcia celów założonych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Sanok jest przygotowanie systemu wdrażania adekwatnego do planowanych zadań i istniejących uwarunkowań. W tym celu konieczne jest funkcjonowanie zespołu odpowiedzialnego za koordynowanie i zarządzanie działaniami związanymi z szeroko rozumianą rewitalizacją. Zespół ten działał będzie w ramach struktur Urzędu Gminy w Sanoku a do jego obowiązków będzie należało:

- zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem rewitalizacji,
- przygotowanie aplikacji w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie gminy na tę część projektów rewitalizacyjnych, które realizowane będą bezpośrednio przez gminę,
- współpraca z innymi strukturami Urzędu Gminy odpowiedzialnymi za wdrażanie strategicznych programów rozwojowych, a w razie potrzeby stworzenie struktur organizacyjnych umożliwiających współpracę z zewnętrznymi partnerami Programu Rewitalizacji,
- podejmowanie inicjatyw mających na celu włączanie lokalnej społeczności w realizację Programu Rewitalizacji i zwiększanie partycypacji społecznej w poszczególnych jego elementach,
- prowadzenie prac związanych z monitorowaniem postępów we wdrażaniu Programu Rewitalizacji. bieżąca komunikacja z lokalną społecznością i poszczególnymi grupami interesariuszy oraz prowadzenie akcji promocyjnej nawiązującej do działań zmierzających do wyprowadzenia obszaru kryzysowego ze stanu, w jakim się on aktualnie znajduje.

Kolejnym etapom wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji (jak to miało miejsce do tej pory) powinna towarzyszyć transparentność dla stworzenia przestrzeni wymiany informacji oraz opinii o poszczególnych działaniach i prowadzonych akcjach (w formie spotkań, publikacji i komunikacji za pomocą platformy internetowej). Zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem rewitalizacji spoczywa na Samorządzie Gminy Sanok. Zarządzanie realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji spoczywa na Wójcie Gminy Sanok, który zadanie to będzie realizował poprzez istniejące struktury Urzędu Gminy. Projektem będzie zarządzał koordynator projektu, który zostanie wybrany z grona pracowników Urzędu Gminy posiadający największe doświadczenie w realizacji projektów współfinansowanych przez UE. Do obowiązków koordynatora projektu będzie należało czuwanie nad prawidłowym, zgodnym z regulaminem i Wytycznymi procesem realizacji projektu, kwalifikowalnością wydatków, sprawozdawczością oraz monitoringiem.

Powołany zostanie także Zespół ds. rewitalizacji, który będzie pełnił rolę opiniodawczą i doradcą Wójta w sprawie realizacji programu rewitalizacji. Ze względu na charakter społeczny zespołu ds. rewitalizacji jego funkcjonowanie nie jest związane z ponoszeniem kosztów.

Zespół będzie stanowił forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy, a także sprawował funkcje opiniodawczo-doradcze w sprawach związanych z opracowaniem i wdrażaniem procesu rewitalizacji oraz oceną jego przebiegu. Zespół będzie reprezentował mieszkańców obszarów wiejskich i

interesariuszy, lokalne środowiska gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz inne grupy z zainteresowane rewitalizacją.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania funduszami potrzebnymi do realizacji projektów rewitalizacyjnych zostaje włączony Skarbnik Gminy Sanok.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, do projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, Wójt Gminy Sanok może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów lub instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie konkretnymi projektami. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się oraz spójności realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów inwestycyjnych (twardych) oraz społecznych (miękkich). Istotną rolę w procesie rewitalizacji będą odgrywać sołtysi, których zadaniem będzie systematyczne koordynowanie oraz monitorowanie postępów we wdrażaniu przedsięwzięć.

Niezwykle istotnym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji jest komunikacja z lokalną społecznością i poszczególnymi grupami interesariuszy oraz promocja działań podejmowanych w celu wyprowadzenia obszaru kryzysowego ze stanu, w jakim się aktualnie znajduje. W tym celu należy wykorzystać między innymi następujące kanały komunikacji i przekazywania informacji:

- strona internetowa Urzędu Gminy www.gminasanok.pl plakaty i ogłoszenia rozwieszane w Urzędzie Gminy oraz w innych miejscach publicznych na terenach rewitalizowanych lub poza jego granicami;
- kontakty z lokalnymi mediami – prasą, radiem i telewizją; biuletyny i foldery informujące o wykonywaniu konkretnych zadań;
- spotkania z partnerami społeczno-gospodarczymi uczestniczącymi w projektach wynikających z programu rewitalizacji.

Stały przepływ informacji między zespołem odpowiedzialnym za wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, a lokalną społecznością nieść będzie za sobą cały szereg korzyści. Mieszkańcy nie tylko będą mieli większą świadomość działań podejmowanych przez władze lokalne, ale też będą mogli lepiej zrozumieć czemu te działania służą, jakie przynoszą korzyści, ile kosztują i skąd pochodzą środki na ich realizację. Pełniejsza wiedza w tym zakresie przyczyni się do lepszego zrozumienia toczących się w Gminie Sanok przemian społeczno-przestrzennych i gospodarczych. W efekcie większe zrozumienie dla zachodzących procesów przełoży się na pełniejsze utożsamianie się mieszkańców z kierunkami i działaniami wynikającymi z Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania LPR musi stanowić jeden z istotnych priorytetów, który warunkuje pełen sukces procesu rewitalizacji. Dotyczy to zwłaszcza przemian społecznych, decydujących o powodzeniu i trwałości całego przedsięwzięcia.

System monitorowania i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji

Dla odpowiedniego zarządzania programem rewitalizacji oraz weryfikacji skuteczności działań należy opracować system monitorowania i ewaluacji. System monitorowania ocenia postępy prowadzonych działań oraz skuteczność osiągania celów programu rewitalizacji. W związku z tym przyjęty monitoring koncentrować się będzie na corocznej analizie wskaźników realizacji poszczególnych celów. Przykładowe wskaźniki monitoringu prezentuje poniższa tabela.

Tab. Wskaźniki monitoringu

Cel główny 1: Aktywna społeczność lokalna		
Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Źródła pozyskiwania danych
Liczba osób biorących udział w społecznych projektach rewitalizacyjnych	Zwiększenie liczby uczestników projektów społecznych realizowanych na obszarze rewitalizacji.	UG Sanok
Liczba nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych w obszarze rewitalizacji	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających w obszarze rewitalizacji	CEIDG
Liczba nowych miejsc pracy w obszarze rewitalizacji	Spadek liczby bezrobotnych w obszarze rewitalizacji	PUP Sanok
Cel główny 2: Przyjazna przestrzeń i infrastruktura		
Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Źródła pozyskiwania danych
Liczba zmodernizowanych obiektów	Liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje	UG Sanok
Powierzchnia zagospodarowanych przestrzeni publicznych	Przyrost przestrzeni publicznych w obszarze rewitalizacji	UG Sanok
Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowych	Przyrost liczby obiektów sportowych w obszarze rewitalizacji	UG Sanok
Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów rekreacyjnych	Przyrost liczby obiektów rekreacyjnych w obszarze rewitalizacji	UG Sanok
Cel główny 3: Lepsza jakość życia mieszkańców		
Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Źródła pozyskiwania danych
Liczba zmodernizowanych obiektów	Liczba obiektów, którym nadano nowe funkcje społeczne Liczba obiektów infrastruktury społecznej o polepszonych parametrach	UG Sanok
Długość nowe sieci kanalizacyjnej	Przyrost sieci kanalizacyjnej w obszarze rewitalizacji	UG Sanok
Długość zmodernizowanych ciągów komunikacyjnych	Przyrost przebudowanych dróg i ciągów komunikacyjnych w obszarze rewitalizacji.	UG Sanok

Monitorowanie polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Sanok, lub też projektów z LPR powiązanych. Monitoringowi podlegać też będzie sposób komunikacji jednostki odpowiedzialnej za wdrażanie (Urząd Gminy Sanok) z lokalną społecznością, a w szczególności interesariuszami zamieszkałymi i prowadzącymi działalność gospodarczą i społeczną na terenach objętych Programem.

Zastosowane będą dwie formy monitoringu:

- Monitoring rzeczowy – polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji na temat postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami Programu Rewitalizacji.
- Monitoring finansowy – umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewni trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym aspektem monitoringu finansowego będzie pomoc partnerom uczestniczącym w rewitalizacji w uzyskaniu informacji dotyczących możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Instrumentem wspierającym monitoring jest ewaluacja, czyli ocena i pomiar efektywności realizowanych zadań inwestycyjnych i społecznych, osiąganych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania, a przede wszystkim rzeczywistego wymiaru wpływu programu rewitalizacji na jakość i komfort życia mieszkańców terenu objętego programem. Aby ewaluacja mogła w pełni spełniać te kryteria musi być oparta o określone wskaźniki, których osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie oczekiwań interesariuszy w stosunku do Lokalnego Programu Rewitalizacji. Wskaźniki te muszą odnosić się do problemów, które zostały zidentyfikowane i zaplanowane do rozwiązania poprzez wyznaczenie celów operacyjnych (szczegółowych).

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu i ewaluacji jest raport monitoringowy. Odpowiedzialnym za raportowanie czyni się wszystkie podmioty zaangażowane w realizację LPR. Podmiot sporządzający raport pozyskuje informację dotyczące stopnia wykonywania programu od jednostek zaangażowanych/odpowiedzialnych za realizację projektów. Pozyskiwane dane będą dotyczyły m. in.: realizacji harmonogramu, wskaźników, zidentyfikowanych nieprawidłowości na etapie realizacji, działań niezbędnych do realizacji, nakładów poniesionych na realizację. Raport stanowić będzie podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Raport monitoringowy sporządzany będzie w okresach rocznych, w terminie do końca roku następującego po okresie będącym przedmiotem monitorowania. Zasadniczym okresem monitorowania jest rok kalendarzowy. Podmiot odpowiedzialny za sporządzanie raportu monitoringowego, przekazuje go do wskazanego przez Wójta koordynatora projektu do którego obowiązków będzie należało czuwanie nad prawidłowym, zgodnym z regulaminem i Wytycznymi procesem realizacji projektu, kwalifikowalnością wydatków, sprawozdawczością oraz monitoringiem. Koordynator opracowuje raport zbiorczy z realizacji założeń LPR.

Zatwierdzenie raportu z realizacji założeń LPR następuje na sesji Rady Gminy.

W przypadku wystąpienia potrzeby wprowadzenia modyfikacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji Wójt może zwołać spotkanie ewaluacyjne z zaangażowanymi jednostkami UG, operatorami projektów, Zespołem ds. rewitalizacji, oraz wszystkimi zainteresowanymi interesariuszami. W ramach spotkania zostanie omówiona kwestia ewentualnych zgłaszanych korekt. W celu zapewnienia udziału wszystkich interesariuszy na etapie wdrażania i oceny efektów programu, raporty będą sukcesywnie zamieszczane do publicznego wglądu na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Zarządzanie, monitoring i ewaluacja przy uwzględnieniu wzajemnych zależności oddziaływania powinny przyczynić się do osiągnięcia wszystkich celów założonych w programie rewitalizacji. W efekcie doprowadzić to powinno do postępu cywilizacyjnego i urzeczywistnienia zaprezentowanej wizji.

Lista załączników do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Sanok na lata 2017-2023

- mapa podobszaru Falejówka
- mapa podobszaru Jurowce
- mapa podobszaru Liszna
- mapa podobszaru Łodzina
- mapa podobszaru Markowce
- mapa podobszaru Mrzyglód
- mapa podobszaru Raczkowa
- mapa podobszaru Srogów Górny
- mapa podobszaru Stróże Wielkie
- mapa podobszaru Tyrawa Solna
- mapa podobszaru Wujskie
- mapa podobszaru Załuż